SUOMI-UNKARI

N:o 9 Hinta 30:— 1954





SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**

Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**

Päätoimittaja: **Marja Helin**

Syyskuun 25 pnä 1954

SISÄLTÖ:

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa

Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Pohjoisranta 4. A. 14.**

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1954, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa

I kansisivu: Uusi sato on korjattu Unkarissa. Bakonyszentlászlóssa sijaitsevan "Attila József"-tuotanto-osuuskunnan jäsen Mária Horváth leikkaa uutisleipää pikku tyttärelleen.

II kansisivu: Suomalaisia ja unkarilaisia pioneereja vaihtamassa merkkejä Csillebércin pioneerileirillä Budapestin lähistöllä.

III kansisivu: Yläkuvassa Attila Takács (Unkari) kansainvälisten akateemisten kesäkisojen vapaavalintaisen voimistelun voittaja hevosella. Alakuvassa unkarilainen Gyuricz ja puolalainen Rydz ottelemassa miesten miekkailumestaruudesta samoissa kisoissa.

IV kansisivu: Budapestin kansainväliset akateemiset kesäkisat: tshekkiläinen voimistelija Bosakovia vapaavalintaisissa liikkeissä.



Unkarin hallitus on nyt kuten aikaisemminkin valmis kaikin voimin antamaan apuaan Euroopan kollektiivisen turvallisuussopimuksen aikaansaamiseksi

Ministerineuvoston tiedoitusvirasto ilmoittaa: Unkarin hallitus tervehtii vilpittömällä ilolla Genéven konferenssin suuria tuloksia, jotka palvelevat rauhan asiaa. Genéven konferenssi on osoittanut, että neuvottelut kiistanalaisista kansainvälisistä kysymyksistä voivat johtaa, jos niissä otetaan huomioon molempien osapuolien edut, tulokseen, joka tehokkaalla tavalla edistää maailmanrauhan turvaamista. Nämä tulokset saivat jokaisen tajuamaan, että myös tärkeimmät kansainväliset kiistakysymykset — Korean kysymyksen järjestely, Kiinan kansantasavallalle kuuluvien oikeuksien tunnustaminen, atomi- ja muiden joukkotuhoaseiden valvonta, kylmän sodan lopettaminen sekä edelleen maailmanrauhalle suurimerkityksellisen kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän luominen Euroopassa — voidaan ratkaista.

Maailman rauhaarakastavat kansat tervehtivät ilolla Genéven konferenssin tulosten avaamia uusia mahdollisuuksia kansainvälisen jännityksen edelleen lieventämiseksi. Siitä syystä ne tervehtivät Neuvostoliiton hallituksen Ranskan, Ison Britannian ja Yhdysvaltain hallituksille heinäkuun 24 päivänä 1954 osoittamaa suurimerkityksellistä noottia, joka osoittaa kiistakysymysten rauhanomaisen järjestelyn tien.

Unkarin hallitus on tämän vuoden maaliskuun 21 päivänä antamassaan julistuksessa vakuuttanut, että se on valmis kaikin voimin avustamaan Euroopan kollektiivisen turvallisuussopimuksen aikaansaamisessa. Unkarin hallitus on lujasti vakuuttunut siitä, että vain kaikki asianomaiset valtiot käsittävä järjestö voi turvata Euroopan rauhan, kun taas Yhdysvaltain alkuunpanemat suljetut valtioryhmittymät ja



sotilasliitot eivät palvele rauhan ja sovinnon asiaan, vaan niihin kätkeytyy uuden sodan vaara. Euroopan kollektiivinen turvallisuussopimus tulisi kerta kaikkiaan poistamaan saksalaisen hyökkäyksen uusiutumisen sekä Itävallan uudelleen Saksaan liittämisen vaaran ja siten edistäisi Unkarin kansalle niin tärkeiden Saksan ja Itävallan kysymysten rauhanomaista ja demokraattista ratkaisua. Euroopan kollektiivinen turvallisuussopimus tarjoaisi Unkarin kansantasavallalle myös mahdollisuuden — niin kauan kuin sen äänen ei sallita päästä kuuluville Yhdistyneiden Kansakuntien järjestössä — yhdessä kaikkien asianosaisten suurten ja pienten valtioiden kera täydellisen tasavertaisuuden pohjalla osallistua aktiivisesti Euroopan kysymysten rauhanomaiseen järjestelyyn.

Unkarin hallitus pyrkii uskollisena rauhanpolitiikalleen rakentamaan kansainvälistä yhteistyötä kaikille tahoille. Se on myös tietoinen siitä, että kansainvälisten suhteiden kehittämisessä näyttelee molemminpuolisten etujen huomioonottamiseen perustuva taloudellinen yhteistyö tärkeätä osaa. Kansainvälinen taloudellinen yhteistoiminta on merkittävä tekijä maan kehitykselle ja kansan elintason jatkuvalle kohottamiselle. Siksi Unkarin hallitus tervehtii ilolla Neuvostoliiton hallituksen esitystä, sopimusluonnosta Euroopan kollektiivisesta turvallisuudesta, johon liittyy taloudellista yhteistyötä täydentäviä säädöksiä.

Unkarin kansa on mitä syvimmin vakuuttunut siitä, että Euroopan kysymyksiä koskevat neuvottelut, joihin osallistuisivat mahdollisimman monet asianomaiset valtiot, tulisi edistämään Euroopan kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän voimaansaattamista. Sen johdosta Unkarin hallitus antaa ilolla tukensa Neuvostoliiton ehdotuksille ja on valmis osallistumaan mainittujen ehdotusten mukaiseen, mahdollisimman pian koolle kutsuttavaan konferenssiin avustaakseen siellä parhaan kykynsä mukaan, Unkarin kansan rauhanpyrkimyksille uskollisena, konferenssia pääsemään menestyksellisiin tuloksiin.

Suomalais-unkarilaiset kulttuurisuhteet

Ehkä kolme tuhatta vuotta sitten Suomen heimo erkani Volgan laajan mutkan tienoilla lähellä Kama-joen suuta elävästä suomalais-ugrilaisesta kansojen perheestä ja siirtyi pohjoiseen päin lähtien etsimään uutta kotimaata. Joitakin aikoja myöhemmin myös unkarilaiset jättivät Volgan rannoilla asuvat heimolaisensa ja vaelsivat yhä kauemmas länteen asettuen lopuksi Karpaattien vuoriston laaksoihin. Monta vuosisataa suomalaiset Pohjolassa ja unkarilaiset Tonavan rannoilla elivät Euroopan kansojen meressä kuin kaksi slaavilaisten ja germaanisten kansojen ympäröimää saareketta. Heimot, joiden väliltä kaikki yhteydet olivat katkenneet, unohtivat pitkiksi ajoiksi sukulaisuussuhteensa. XVII vuosisadalla eräs saksalaisessa Hampurin kaupungissa elänyt kielitieteen tohtori oli ensimmäinen, joka huomautti unkarin- ja suomenkielissä esiintyvistä yhtäläisyyksistä. Eivät niinkään samanlaiset sanat — vaikka niistäkin voi esittää lukuisia esimerkkejä — kiinnittäneet hänen huomiotaan, kuin noissa molemmissa kielissä olevat kieliopilliset erikoisuudet, joiden kaltaisia ei esiinny muissa euroopalaisissa kielissä.

Kielien yhtäläisyydestä avautui näköala, että molemmat kansat mahdollisesti olivat eläneet läheisissä suhteissa. Nuori suomalainen kirjailija Antti Jalava oli ensimmäinen, joka vuonna 1870 suoritti järjestelmällisiä tutkimuksia molempien kansojen välisten yhteyksien valaisemiseksi. Hän lähti Unkariin, opiskeli unkarinkielen ja tutki Unkarin historiaa sekä kirjallisuutta itse paikalla. Kotimaahan palattuaan hän julkaisi kirjoja ja artikkeleita, joissa hän selosti kokemuksiaan. Hän käänsi suomenkielelle eräitä XIX vuosisadan suurimman unkarilaisen kirjailijan Mór Jókain teoksia sekä pyrki tekemään Unkarin sukulaiskansaa maanmiestensä keskuudessa tunnetuksi ja herättämään heissä ystävyyden tunteita Unkaria kohtaan. Unkarissa hän ystävystyi József Szinnyein, Suomen ja Unkarin välisen ystävyyden innokkaan esitaistelijan kanssa. Yhdessä he laativat ensimmäisen unkarin kieliopin suomalaisia varten. Monet muut seurasivat heidän jälkiään jatkaen heidän aloittamaansa työtä. Matti Kivekäs, Niilo Vainio, Otto Manninen ja muut käänsivät suomenkielelle suurten unkarilaisten kirjailijain ja runoilijain teoksia: Mikszáthin ja Jókain romaaneja, Aranyn ja Petöfin runoja. Szinnyei kirjoitti teoksen "Tuhansien järvien maa". Béla Vikár loi kauniin unkarinkielisen käännöksen Suomen kansallis-eepoksesta Kalevalasta. Parhaat unkarilaiset runoilijat ja kääntäjät ovat tulkinneet maansa kielelle sellaisten suomalaisten klassikkojen kuin Linnankosken, Sillanpään, Järventauksen, "Suomen Petöfin" Eino Leinon ja monien muiden teoksia.

Toinen maailmansota katkaisi joksikin ajaksi molempien kansojen väliset monivivahteiset ystävyyssiteet. Unkarin sekä Suomen suhteet solmittiin uudelleen vasta vuonna 1948. Vähän myöhemmin Helsingissä perustettiin Suomi—Unkari Seura, joka tekee arvokasta sivistystyötä, järjestää esitelmätilaisuuksia, näyttelyitä sekä uusia unkarilaisia elokuvia esitteleviä filmijuhlia jne. Elokuvat "Semmelweis", "Rákóczin luutnantti" ja "Keväästä syyslehtien tanssiin" ovat muodostuneet menestyksiksi myös Suomessa. Seura julkaisee kerran kuukaudessa ilmestyvää aikakauslehteä "Suomi—Unkari" 3.000 kappaleen painoksena ja on edistänyt unkarilaisten kirjailijain kuten Zsigmond Móriczin, Mór Jókain, Péter Veresin ja muiden teosten kääntämistä suomenkielelle. Paitsi Helsingissä toimivaa pääosastoa ja johtokuntaa seuralla on alaosastoja Turussa, Kemissä, Tampereella ja muissa maaseutukaupungeissa, ja ne kukin osaltaan myötävaikuttavat molempien kansojen välisen ystävyyden kehittymiseen.

Myös Unkarissa on ystävyys Suomen kansaa kohtaan vuosi vuodelta voimistunut. Mielenkiintoa ei ole lisännyt ainoastaan kirjallisuus, vaan myös veljeskansan muut taiteen alat. Budapestin kuvataiteiden museossa on Akseli Gallén-Kallelan ja Pekka Halosen maalauksia sekä Alpo Sailon ja monta vuotta Unkarissa eläneen Yrjö Liipolan veistoksia. Unkarin radiossa on lukemattomia kertoja esitetty Sibeliuksen Finlandia ja Valse triste. Unkarin yleisradiolla on myös oma suomenkielinen osasto, joka lähettää kaksi kertaa päivässä ohjelmaa Suomessa oleville kuulijoilleen kertoen tuoreimpia uutisia Unkarin kulttuurista, taloudesta, yhteiskuntaelämästä jne.

Yhteistoiminta ulottuu elämän kaikille aloille. Suomalaisia stipendiaatteja opiskelee Unkarin yliopistoissa ja he tulevat kotimaahan palattuaan edistämään molempien kansojen välisen ystävyyden rakenta-

mista yhä laajemmaksi. Sanomalehtimiesvaihdon merkeissä vieraili tunnettu unkarilainen runoilija Gábor Devecseri Suomessa. Viime vuoden alussa oleskeli kuusi suomalaista lehtimiestä kolmen viikon ajan Unkarissa tutustuen omien toivomustensa mukaan maan sekä historiallisiin että nykyaikaisiin nähtävyyksiin. He kävivät Sztálinvárosissa — kaupungissa joka on nopeasti kohonnut tasangolle — he näkivät Balaton-järven. He kävivät Diósgyörissä ja Ozdissa, raudan ja teräksen tyyssijassa, vanhassa Debrecenissä ja Hortobágyissa, missä eilispäivän autiomaan paikalla nyt riisipellot vihannoivat. He vierailivat monissa museoissa, kouluissa, tehtaissa, kulttuurilaitoksissa ja näköalapaikoissa.

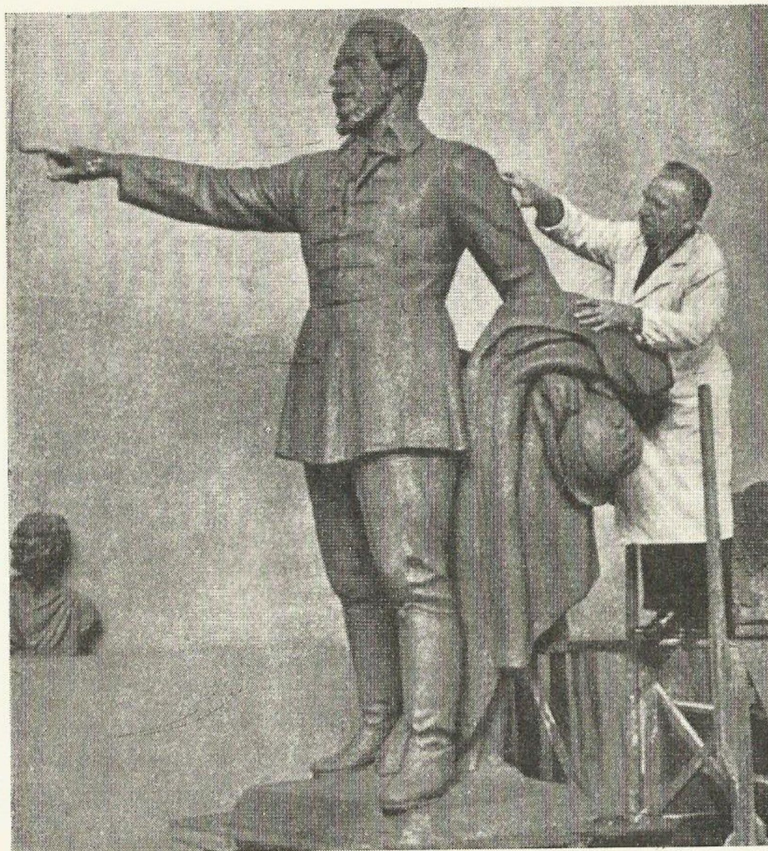
Viime vuosina molemmat maat ovat yhä lähentyneet toisiaan, huolimatta niitä kartalla erottavasta kahden tuhannen kilometrin välimatkasta, ja veljesmaat seuraavat toistensa elämää yhä kasvavalla mielenkiinnolla. Tietoja halutaan sekä kansallisista perinteistä, teollisuuden kehityksestä että kansantaiteesta. Ensi vuoden alussa avataan Budapestissä suomalaisen kansantaiteen näyttely, jonka valmistelut on jo aloitettu. Se on jo ennakolta herättänyt suurta mielenkiintoa.

Kuluvan vuoden syksyllä, lokakuun 16 ja 28 päivien välisenä aikana järjestetään Helsingissä Unkarin koko teollisuutta esittelevä näyttely. Näyttelyssä on mukana sekä raskaan, keskiraskaan että kevyen teollisuuden tuotteita. Siinä nähdään suuria koneita, käsiteollisuustuotteita, tekstiilitavaroita, kenkiä, turkiksia, jne., samoin maailmankuuluja Herendin porsliiniteoksia ja hienonhienoja Halasin pitsejä. Aito Mezőkövesd-tyylisessä unkarilaisessa huoneessa, jonka seinät ja huonekalut on maalattu kansantaiteen perinteiden mukaisesti, tulee olemaan myös Matyón värikkäitä koruompeleita. Päivittäin esitetään kolmena tai neljänä näytäntönä uusimpia unkarilaisia dokumenttielokuvia.

Näyttelyn valmistelut ovat edistyneet jo pitkälle, ja näyttelyaineistolla lastatut rautatievaunut lähtevät pian matkalle kohti Helsinkiä tarkoituksenaan solmia uusia ystävyyden, yhteisymmärryksen ja rakkauden siteitä molempien veljeskansojen kesken.



Suuri kuvanveistäjä



Zsigmond Kisfaludi-Stróbl viimeistelemässä Kossuth-patsasta.

Budapestin kauneimpia muistomerkkejä on Gellért-vuorella kohoava vapauden patsas, joka hallitsee koko kaupunkikuvaa, lähestyipä Budapestiä miltä suunnalta tahansa. Muistomerkissä nähdään korkealla jalustalla seisova nuori nainen, joka ylös ojennetuin käsivarsin pitelee palmun lehvää

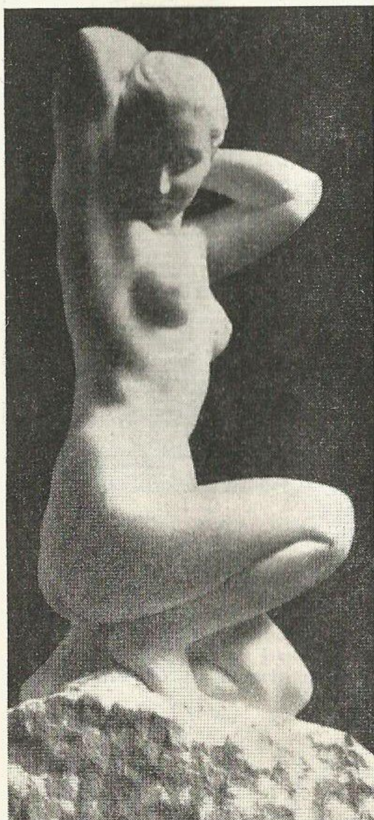
ja jonka hiukset ja puvun tuuli painaa hulmuavina taaksepäin. Se on vertauskuva Unkarin kansan kiitollisuudesta Neuvostoliittoa kohtaan, joka vapautti maan satoja vuosi kestäneestä sorrosta. Patsaan luoja on kaksinkertainen Kossuth-palkinnon saaja Zsigmond Kisfaludi-Stróbl.

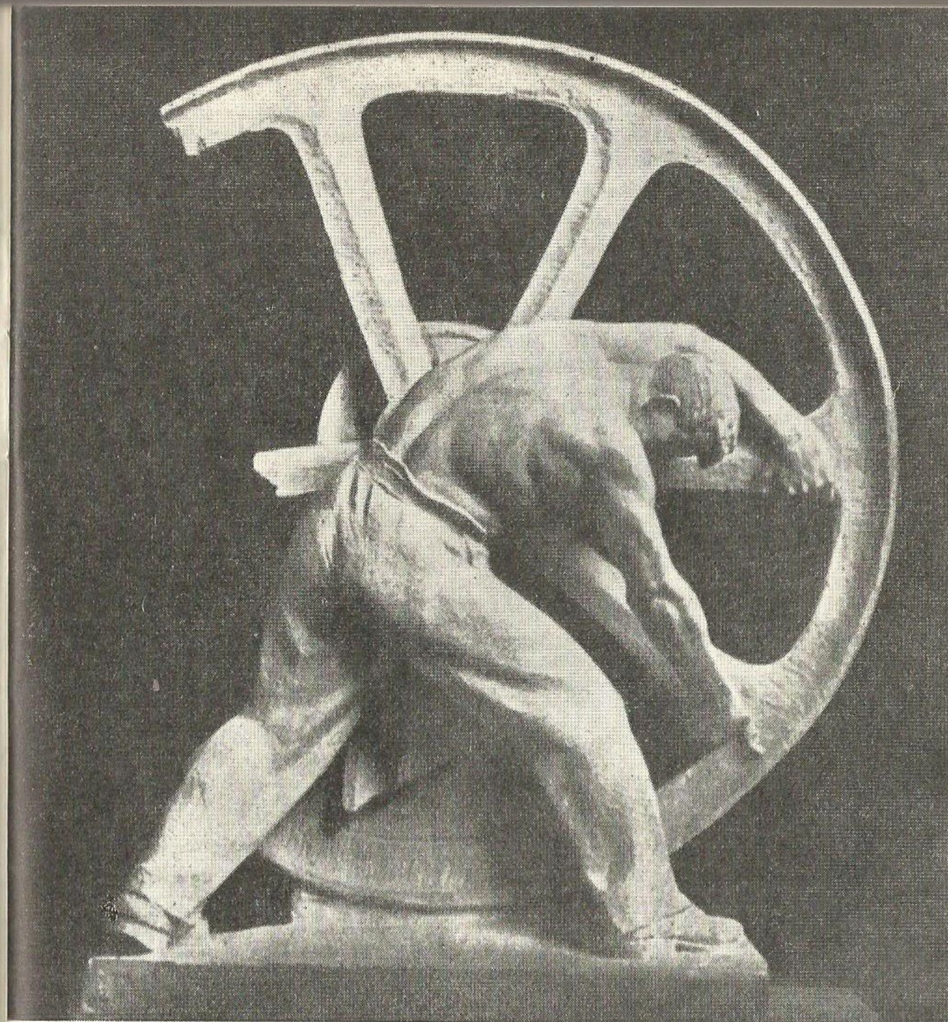
Zsigmond Kisfaludi-Stróbl, kyläkoulun opettajan poika Zalan piirikunnasta aloitti taiteilijauransa yli viisikymmentä vuotta sitten. Hän oli seitsemäntoista ikäinen saapuessaan ensi kerran Budapestiin opiskelemaan taideinstituutissa. Jo muutamien vuosien kuluessa hän oli voittanut useita palkintoja ja päätti lähteä jatkamaan opintojaan Wienin taideakatemiaan. Hän ei vielä ollut täyttänyt kolmeakymmentä, kun hän loi ensimmäisen suuren patsaansa, Niklós Horváthin, viime vuosisadalla eläneen suuren historiantutkijan muotokuvan. Tämä teos pystytettiin erääseen Unkarin maaseutukaupunkiin.

Kaksikymmentäluvun alussa Kisfaludi-Stróblin taide saavutti yhä suurempaa tunnustusta sekä Unkarissa että ulkomailla. Hänet nimitettiin kotikylänsä kunniakansalaiseksi ja monissa ulkomaiden kaupungeissa hän sai osakseen erilaisia kunnianosoituksia. Hän voitti kunniakirjoja ja kultamitaleja kansainvälisissä kuvanveistonäyttelyissä. Kolmekymmentäluvulla hän työskenteli pitkän aikaa ulkomailla. Englannissa hän loi George Bernard Shawn muotokuvan. Shawn lausunnon mukaan Zsigmond Stróbl on nykyajan suurimpia kuvanveistäjiä. Ainoakaan kuvanveistäjä ei Rodin-kuumeen, vuoden 1920 jälkeen ole saanut niin runsaasti tunnustusta kuin hän. G. B. S. esitti toivomuksenaan, että Kisfaludi-Stróblin hänestä veistämä muotokuva asetettaisiin Englannin kansallisteatteriin, jonka rakentamista suunniteltiin.

Ensimmäinen veistos, jonka Kisfaludi-Stróbl loi Unkarin vapautuksen jälkeen, oli Stalinin muotokuva. Gellért-vuoren vapaudenpatsaan hän muovaili v. 1946, ja muutamia vuosia myöhemmin hän loi vuoden 1848—1849 vapaustaistelun johtajan Lajos Kossuthin muistomerkin. Viime vuoden lopussa hän sai valmiiksi erään toisen unkarilaisen vapaustaistelijan, Ferenc Rákóczin patsaan. Viisikymmenvuotisen taiteilijatoimintansa aikana hän on luonut viisikymmentä muistopatsasta, useita satoja muotokuvia ja veistoksia sekä tuhansia pienoisveistoksia. Hänen teoksiaan ei ole ainoastaan Unkarin kaupunkien toreilla ja Budapestin kuvataiteiden museossa, vaan myös monissa maissa Unkarin rajojen ulkopuolella. Hänen veistoksensa "Pesijätyttö" on ostettu Venetsian museoon. "Lilja" on Brysselin museossa ja "Venus" Chelsean näyttelyhallissa. "Jousimies" on Tukholmassa ja useat hänen veistoksensa ovat matkanneet jopa Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan saakka. Hänen työnsä ovat vapautuksen jälkeen saaneet suurta tunnustusta Neuvostoliitossa ja Kii-

Marmoriveistos "Lilja".





"Pyörät saatiin sittenkin pyörimään"
(1946).



"Jääkukin koristettu sotilas" (1918).

nassa, esim. veistokset "Uskollisuus ja kiitollisuus", "Ozdin rummunlyöjä", hänen muotokuvansa runoilijoista Sándor Petöfi ja Endre Ady sekä lukuisat hänen pienemmät teoksensa. Hän vieraili Neuvostoliitossa v. 1947 tutustuen moniin historiallisiin taidemuistomerkkeihin, ja hänellä oli omakohtainen tilaisuus tutkia Venäjän ja Neuvostoliiton kuvataiteiden mestariteoksia. Hän tutustui eteviin neuvostoliittolaisiin maalareihin Gerasimoviin ja Finogenoviin ja äskettäin edesmenneeseen kuuluisaan kuvanveistäjään Merkuroviin, jotka kaikki ovat saaneet Stalin-palkinnon.

Zsigmond Kisfaludi-Stróblin työn monipuolisuus ilmenee taiteilijan omasta lausunnosta:

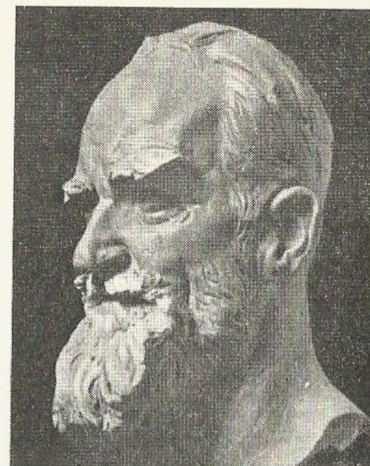
"Mitä hyvänsä teenkään, antaudun siihen täydellisesti. Joskus olen niin työni vallassa, etten voi nukkua jonkin teoksen alettuani. Erityisesti minua innoittaa julkisten muistomerkkien luominen, koska ne tulevat koko yhteiskunnalle. Toisaalta teen mielelläni henkilökuvia, koska se vie minua lähemmäksi elämän suurinta salaisuutta, ihmistä itseään."

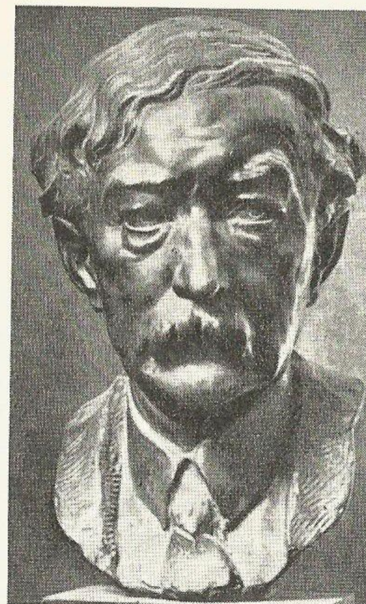
Zsigmond Kisfaludi-Stróbl ei ole ainoastaan luova kuvanveistäjä, vaan myös opettaja. Hän on ollut Budapestin taideakatemian opettajana kolmenkymmenen vuoden ajan. Kokonainen kuvanveistäjien sukupolvi on varttunut hänen ohjaamanaan. Luentojensa ja työnsä ohella hänen aikaansa kuluu runsaasti vierailijoiden vastaanottamiseen. Ei ole ainoatakaan Unkariin saapuvaa kulttuurivaltuuskuntaa, joka ei haluaisi vierailla mestarin ateljeessä — työhuoneessa, joka on kuin todellinen museo, missä nähdään useimmat viidenkymmenen vuoden aikana syntyneet kauniit teokset. Zsigmond Kisfaludi-Stróbl täytti kuluvana vuonna seitsemänkymmentä vuotta ja sen johdosta hänellä oli oma näyttely.

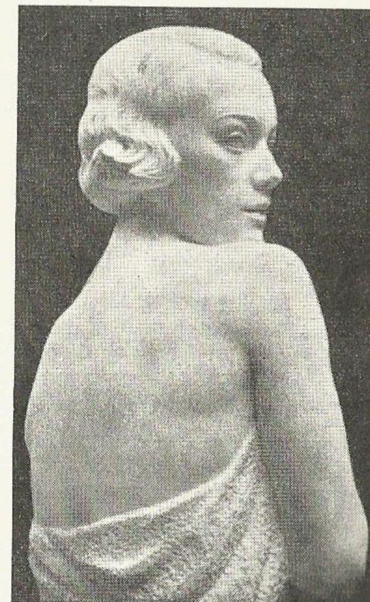
Mestari on luomisvoimansa huipulla ja on varmaan rikastuttava taiteen aarteistoa vielä lähitulevaisuudessakin.

Oikealla: G. B. Shawn muotokuva. Alla: Taidemaalari Béla Iványi-Grünwaldin ja näyttelijätär Gizi Bajorin muotokuvat.









"Järkähtämätön"

Kirjoittanut Kossuth-palkinnon saaja Ernö Urbán

Heinäkuun 14 päivä — keskiviikkoehtoo. — Mosonmagyaróvár, Länsi-Unkari. Luottavaisena saavuin virastoon. Kaupungissa vallitsee rauha — niin sanoakseni huoleton rauha.

Tai eikö kuitenkaan?

Oikealla kohoaa piirikunnan puoluekomitean rakennus, vasemmalla raatihuone. Kuten täällä, ovat niissäkin kaikki ikkunat valaistut. Kaupungin rauha ei siis ole huoleton eikä aavistukseton. Ne, jotka ovat vastuussa piirikunnasta, sen jokaisesta asukkaasta — heistä, jotka ponnistelevat padoilla ja niistä, jotka eivät vielä ennakolta vaaraa tunne tai jotka sitä väheksyvät — valvovat ja ovat valmiina. Kuinka he tulevat — jos asiat kehittyvät niin pitkälle — suoriutumaan inhimillisestä kuntoisuuskokeestaan?

Torstaiaamuna herään säikähtäen kolkutukseen: alhaalla ryskyttää tyttö virastonhoitajan ovea huutaen: "Karl-setä — antakaa nopeasti avain, pakolaiset ovat täällä." Tahtomatta nousee mieleeni eräs Petöfin runo ja nopeasti pukeutuessani minun on kaiken aikaa pakko ajatella näitä sanoja: "Muutamien päivien kuluttua säikyttää minut puoliunesta valveille hätäkellojen soitto: 'Tulva nousee — tulva nousee!' ne kaikuvat... Ja kun katsoin ulos... näin meren."

Eteisessä lasten itkua, astioiden kalinaa ja toisiaan etsiviä, valittavia huutoja... Peitteitä, myttyjä, mitä suurimmassa kiireessä auki vedettyjä laatikoita... Nuori äiti istuu portailla viihdyttäen lastaan. Hänen pieni tyttärensä ei väisty askeltakaan äitinsä luota; hän toruu nuorempaa veljeään, joka leikkitovereineen on kiivennyt ikkunanlaudalle.

Hälyytys — Petöfin runon tunnelma ja eteisen näkymät saavat minut aluksi säikähtämään. Kuinka ovat asiat? Ei kai ole tapahtunut onnettomuutta? Ei kai kaupungissa ole syntynyt paniikkia?

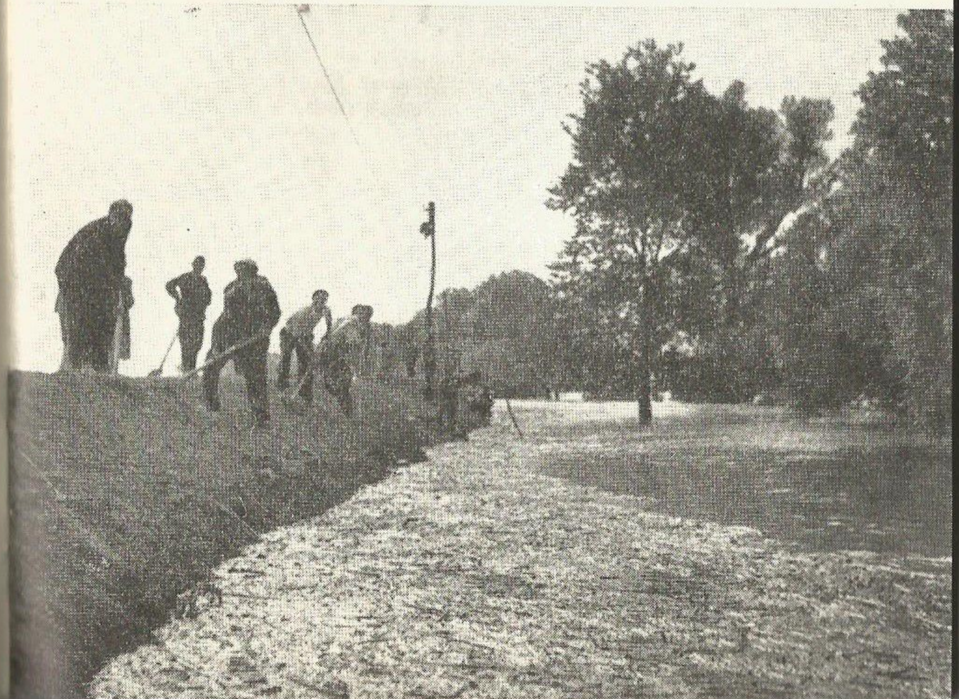
Paniikista ei sentään ole puhettakaan. Viraston portilta avautuva näkymä rauhoittaa ja vahvistaa minua sanomattomasti. Nopeasti toinen toisensa jälessä, kuin juoksevalla hihnalla vierivät kuorma-autot ja linjurit torille. Linja-autot tuovat lapsia ja naisia, kuormavaunut lehmiä, sikoja ja lampaita. Kuljettajat pysäyttävät vaununsa tuokioksi. Nuori mies, jolla on punainen käsivarsinauha — myöhemmin selviää,

että hän on kaikessa käyttökelpoinen kulttuurivastaava István Vörös, joka näyttää ehtivän joka paikkaan — ja vanhempi neuvostonvirkailija Daniel Szücs merkitsevät heidät luetteloonsa. Äidit, lapset ja vanhat naiset joutuvat viraston johtajan István Szötsin hoiviin, mutta karja kuljetetaan edelleen, "Haladás"-(Edistys) tuotanto-osuuskunnan sekä maatalousakatemian opintotilojen huollettaviksi.

Väkijoukko virtaa ja liikehtii torilla edestakaisin kuin valtavassa, ihmisten täyttämässä kattilassa. Raatihuoneen edustalta katseemme tavoittaa muutamia kiinteitä pisteitä. Siellä seisoo neuvoston puheenjohtaja Mihály Doviczin ja vähän matkan päässä hänestä piirikunnan puoluekomitean agitaatio- ja propagandasihteeri Erzsi Peller. Hän vastaanottaa, rauhoittaa ja ohjaa ihmisiä. Tuon punaiseen nuttuun ja siniseen päällystakkiin pukeutuneen soreavartaloisen tytön katseet näkevät kaiken.

Jos olisi mahdollista, kastaisin nyt mieluimmin kynäni punaiseen musteeseen tai elokuvaisin sen, kuinka tuo nuori, kahdenkymmenen

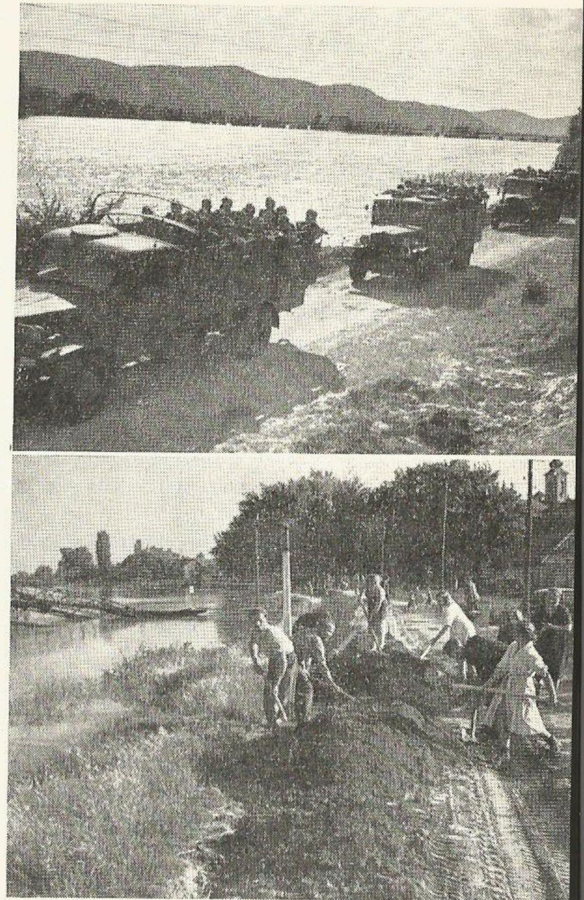
Tulvaa vastaan varustaudutaan Komáromin ja Almasfüzitön välisellä ranta-alueella (Tshekkoslovakian rajan läheisyydessä).



tai kahdenkymmenenkahden ikäinen tyttö, toveri Peller toimi, kuinka hän oli puolen Szigetkösin evakuoinnin ja pelastustyön sielu. Tiedän, että sadat muut ovat toimineet samalla tavoin. Tiedän, että se monimutkainen koneisto, joka vahvisti patoja, hoiti kuljetusta ja pelasti ihmisiä ja tavaroita oikealla hetkellä vaarasta liikuttaen tuhansia voimavaunuja ja vihdoin ja lopuksi tänne koko maan keskitetyn voiman ohjaten kohotti esiin suurempia ja vastuunalaisempia tekoja suorittavia sankareita. Ja kun minä kaikesta huolimatta kohotan esiin tuon tytön selittääkseni hänen kauttaan tiedoitusta, jonka sanonta kuului: ”Ihmishenkiä ei ole menetetty” — johtuu se siitä, että minä saatoin kaksi kokonaista päivää tarkkaavaisesti katsella, miten hän siinä nälkäisenä ja janoisena, hetkeäkään ajattelematta itseään seisoi paikallaan ja huolehti sadoista ja tuhansista ihmisistä. Kun kysyin häneltä: ”Vieläkö Te kestätte?” — hän vastasi — pölyisenä ja herkkä hymy tummuneissa suupielissään: ”Minun täytyy kestää, toveri!” Häntä, Erzsi Pelleriä, Mihály Doviczinia ja kaikkia kansan keskuudesta nousseita nimettömiä sankareita meidän on kiittäminen siitä, että maan valtavaa teknillistä voimaa voitiin käyttää hyväksi, että kylät luottivat johtajiinsa — kuten ei ehkä koskaan ennen — ja että kun padotkin murtuivat, ei ilmennyt jälkeäkään paniikista eikä päättömyydestä.

Olin paikalla, kun Mosonmagyaróvárin päätorille saapui eräs kuorma-auto, joka elintarvikkeilla lastattuna halusi jatkaa edelleen matkaansa: Ei kauemmaksi, kaupungin kaikissa kouluissa höyryävät jo pakolaisten keittopadat. Kuulin, kuinka Erzsi Peller antoi määräyksen käyttää 200 kaksoissentneriä jauhoja leipomiseen ja tuoda jokaisen litran maitoa — joka saatavissa oli — virastoon. Olin todistajana, kun Mihály Doviczin pudisti päätään nähdessään tyhjänä palaavan kuorma-auton ja kun auton oli tyhjänä kulkemisen sijasta otettava lastikseen mahdollisimman suuri määrä rehua. Olin parhaillaan maatalouskonetehtaassa, kun saapui tieto, että vesi oli murtautunut läpi Asványrárón luona ja vähän myöhemmin Kisbodakin luona. Näin, kuinka työntekijät poistuivat konesalista ja myös, kuinka hyvässä järjestyksessä he — kuin yhtenä miehenä — nousivat autoihin. Toveri Taskó, lyhytsanainen, tarmokas, pienikokoinen puoluesihteeri määräsi heti suunnan ja tehtävän. Olen nähnyt, kuinka huoltopaikoissa jokainen sinne tulija, olipa hän sitten pakolainen, sotilas, autonkuljettaja tai vapaaehtoinen patotyön tekijä, samalla tavalla aina sai suuren lasillisen lämmintä maitoa ja kelpo kimpaleen leipää — heti takaisin työhön kiiruhtaen. Näin, kuinka budapestiläinen toveri Ladányi, Työtätekevän Nuorison Liiton jäsen, jolla kutomatehtaan työntekijänä epäilemättä ei voinut

olla minkäänlaista aikaisempaa kokemusta tällaisista tehtävistä, huolehti evakuoitujen kylien väestön majoittamisesta ja muonituksesta. Olin todistajana, kun jostakin Tonavan-Tiszan alueelta kokonainen pioneeridivisioona hirveällä jyrinällä saapui uhatun alueen avuksi. Ja lopuksi — sillä voisin vielä kauan jatkaa esimerkkien luettemista — näin myös, kuinka eräs vanha pieni äiti nousi itkien kuorma-autoon ja valitti vaatekopassa kantamalleen porsaalle: ”Voi, mihin äitisi onkaan joutunut, mihin he ovat sen vieneet, kultaseni?” Eikä kulunut viittä minuuttiakaan, kun vielä äsken itkevä mummo istui aivan rauhallisena eräässä toisessa kuorma-autossa täysin rauhoittuneena, sillä luettelosta oli jo todettu, että hänen emakkosikansa oli kuljetettu ”Haladás” (Edistys) tuotanto-osuuskunnan suojiin.



Kuva ylinnä on Kisoroszin seudulta. Autoissa armeijan pioneerijoukkoja matkalla tulva-alueen väestön avuksi. Yllä Szentendren asukkaita patoa rakentamassa.

Kello oli kai kuuden tienoissa illalla, kun livahdimme auton kyydissä pois Hédervárista. Todella ”livahdimme” — sanan täydessä mielessä, sillä Asványrárón luona läpi murtautunut vesi oli piirittänyt

paikkakunnan kaikilta puolilta, tulvinut kaduille ja virtasi nyt nopeana ja mykkänä etelää kohti.

Hédervárista matkaamme Lipótiin. Oikealla on Asványráró jo veden peitossa, vasemmalla Remete ja Kisbodak; kuitenkin tilanne täällä on vielä omituisella tavalla samanlainen kuin eilen. Ero on vain siinä, että kylä on äänetön ja että taloihin siellä täällä on kiinnitetty veneitä — joskus vielä kuivalla maallakin — jotta ne olisivat tarpeen vaatiessa käyttövalmiina. Toisin sanoen: pato on kestänyt.

Kuuluu moottorien jyrinää; pioneerijoukko saapuu kylän asukkaiden apuvoimaksi. He tuovat mukanaan illallismuonaa. Kylän valmiusväki, jota johtaa neuvoston puheenjohtaja József Angyal, on leiriytynyt kirkon luo. Angyal on karusanainen mies, jolla on avoin katse. Arvostelu hänestä kuuluu: "Kirjoitushommista hän ei ymmärrä paljoakaan — mutta hänellä on sydän oikealla paikalla!"

Ja kuinka oikeaan ihmiset ovat osuneet arviossaan, sen näemme kohta omin silmin.

Remeten suunnalta saapuu nimittäin polkupyörällä viestintuoja, joka ilmoittaa, että vesi on kääntynyt Lipótin suuntaan ja että sen tuloa voitiin pian odottaa.

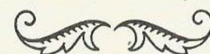
Nopea neuvottelu, niin, voisinpa sanoa — ylimääräinen neuvoston kokous, ja kohta tarttuu tusina miehiä lapioihin, hyppää polkupyöriensä satulaan ja lähtee polkemaan kylän alapuolella olevaa "kuollutta merta" kohti. Pian sen jälkeen keskustelin Darnozselissä erään majurin kanssa. Hän saattoi minulle heti kartan avulla osoittaa, kuinka oikea ja ajankohtainen Lipótin talonpoikien neuvottelupäätös oli ollut. "Kuollut meri" on valtava vesisäiliö. Vaikka siitä ei muuta hyötyä olisikaan, voisi se ainakin viivyttää tulvavettä muutamien tuntien ajan. Tuo viivytys kuitenkin merkitsi puolittaista voittoa, sillä mitä hitaammin vesi nousisi, sitä vähemmän talojen seinät kostuisivat läpeensä ja sitä suurempi olisi mahdollisuus, että rakennukset säilyisivät eheinä.

Perjantai-aamuna, kun oli jo selvää, että tulva peittäisi koko Szigetközin alueen kukkuloita lukuunottamatta, seison Darnózselin kylän laidassa. Aluksi vesi virtaa vain pieninä purosina kylän ainoalla, tulva-alueelta poispäin johtavalla kadulla, mutta sitten se hukuttaa koko tien vyöryynsä. Onneksi saapuu paikalle väkivahva dieselvaunu, joka vie minut turvaan metrin tai puolentoista metrin syvyisen virran halki. Muutoin olisin jäänyt kylään veden vangiksi.

Kuorma-auton katolta heitän viimeisen silmäyksen hitaasti veteen vajoavaan, kaksi päivää sitten vielä elämäniloiseen ja kukoistavaan maisemaan.

Näky on sydäntäsärkevä. Kyyneleet nousevat silmiini. Tuska on oikeutettu, sillä kukapa ei valittaisi, kun täällä asunut uuttera väestö nyt menettää työnsä ja vaivansa palkan. Ken sai elää sankarillisen taistelun Szigetközistä, ken näki, kuinka kansa vaaran hetkellä yhtenä miehenä seurasi johtajiaan, kuinka koko maa teki sen, mikä oli ihmisvoimin tehtävissä, ettei ainoatakaan ihmishenkeä menetettäisi, hän tekee oikeutta tuolle seitsemänkymmentävuotiaalle talonpoikaisvaimolle, joka Magyaróvárin päätorilla lohdutti kuorma-auton nurkkaan kyyristynyttä, itsekseen nyyhkyttävää elämänkumppaniaan seuraavasti: "Älä sure, Péter... vesi menee matkoihinsa ja me palaamme takaisin. Pääasia on, että karja on pelastettu. Ja katsohan, myös me itse olemme hyvissä voimissa. He jotka ovat auttaneet meitä vaaran hetkellä, eivät tule myöhemminkään unohtamaan vahinkoon joutuneita."

Niin, rakas Erázi-täti, kuten tuo punanuttuinen tyttö, tuo Erzsi Peller, niin mekin menemme takuuseen siitä, että Szigetköz on nouseva uudestaan ja vielä kauniimpana ja kukoistavampana kuin se oli ennen tulvan hävitystä.



Unkarin kieliopinopetuksen kysymyksiä

Kirjoittanut "Äidinkielemme kouluissa"-lehden päätoimittaja Imre Kerékgyártó

"Isänmaa ja äidinkieli ovat kaksi toisistaan erottamatonta asiaa", lausui suuri unkarilainen 19. vuosisadalla elänyt runoilija Ferenc Kölcsey ja lisäsi: "Ne jotka eivät rakasta äidinkieltään, tulevat tuskin olemaan valmiita uhrautumaan isänmaansa puolesta". Eräs toinen tuon ajan kirjailija, József Kármán korosti aina kulttuuripoliittisissa teoksissaan, kuinka tärkeätä kansakunnan sivistykselliselle kehitykselle on äidinkielen vaaliminen ja kehittäminen. Kieli on kaikkien tieteiden ydin. Jos me siis haluamme kehittää tiedettä, on jokaisen kansankuntamme jäsenen ensi sijassa tutustuttava äidinkieleensä ja opittava käyttämään sitä mahdollisimman hyvin.

Viime kuukausien aikana ovat unkarilaiset valtiomiehet käsitelleet maatalouden ja teollisuuden tärkeiden ky-

symysten ohella melkein jokaisessa lausunnossaan myös äidinkielen opetusta koskevia kysymyksiä. Maatalouden ja teollisuuden kehittämiseen pystyvät vain sivistyneet ihmiset. Ja tie sivistykseen voi kulkea vain äidinkielen opetuksen ja tutkimuksen kautta.

Äidinkielemme opetuksen keskipisteenä on kieliopin opetus. Kieliopista koululaiset oppivat kielen säännöt, nuo lait, jotka ovat kehittyneet vuosisatojen aikana rinnan Unkarin kansan taistelun kanssa. Lapsemme alkavat seitsenvuotiaina, peruskoulun II luokalla kieliopin lukemisen. Kieliopin opetusta ei kuitenkaan pidetä minään itsetarkoituksena. Peruskoulun I—IV luokilla, kuten keskikoulussakin unkarin kielioppia opetetaan siinä tarkoituksessa, että lasten tuntemus äidinkielen lakien suhteen ja noiden sääntöjen johdonmukainen soveltaminen oikeinkirjoitukseen ja tyyliin kehittyisivät ja parantuisivat.

Nykyistä tilannetta tarkasteltaessa on otettava huomioon, että Unkarin kielitieteilijät ovat viimeksi kuluneiden viiden vuosikymmenen aikana tuskin lainkaan käsitelleet sovellettua kielioppia. On ilmestynyt teoksia — vieläpä varsin runsaasti — jotka käsittelevät yksityisten sanojen alkuperää ja merkitystä tai jotka tutkivat kielen historiaa ja yleistä sekä vertailevaa kielioppia, mutta akatemian julkaisut ja kielitieteellisten aikakauslehtien julkaisemat tutkimukset koskettelivat vain etäältä ja äärimmäisen harvoin sovelletun kieliopin ongelmia. Siitä johtuen vuonna 1950 laadituista pohja- ja keskikouluja varten tarkoitetuista kielioppikirjoista jäi puuttumaan tieteellinen, akateemisella tasolla oleva kielioppi.

Sovelletun kieliopintutkimuksen jälkeenjääneisyys ei kuitenkaan johtunut yksinomaan kielitieteilijöistä. Viime vuosikymmeninä oli Unkarin johtavissa kulttuuripoliittisissa piireissä vallalla kieliopille vihamielinen asenne. Kansakouluille määrätyssä opintosuunnitelmassa säädettiin virallisesti, ettei alkeiskoulussa opetettu kielioppia, eikä saanutkaan opettaa. Oli tyydyttävä siihen, että lapsi puhekieltä kuuntelemalla omaksui tietyt käytännölliset kielensäännöt . . . Ja keskikouluissa omistettiin äidinkielen kieliopille niin pieni tuntimäärä, että keskinkertainen oppilas tiesi enemmän latinankielestä kuin omasta äidinkielestään.

Vuonna 1950 laati opetusministeriö Stalinin kielitieteellisissä artikkeleissaan esittämille periaatteille pohjautuvan uuden kieliopinopetussuunnitelman. Tuo opetussuunnitelma osoitti ensi kerran selkeästi kieliopin opetuksen uuden päämäärän: Oppilaan on opittava tarkoin tuntemaan äidinkielensä kielioppijärjestelmä ja samalla kertaa perehdyttävä sen oikeinkirjoitukseen ja muotoiluun. Marraskuussa 1952 opetusministeriö kutsui kaikki maan parhaat perus- ja keskikoulujen äidinkielenopettajat koolle kaksipäiväiseen neuvottelukokoukseen. Tuossa Kieliopinopetuksen valtakunnallisessa konferenssissa pohdittiin perusteellisesti kieliopin opetuksessa saatuja tuloksia ja tehtyjä virheitä sekä määriteltiin julkisten elimien tulevat tehtävät. Sekä maaseudun opettajat että monet akatemian jäsenet käyttivät puheenvuoroja antaen osuutensa yhteisen asian, äidinkielen opetuksen kehittämisen hyväksi. Kokouksen 300 osanottajaa teki lukuisia päätöksiä, joissa määriteltiin tulevat tehtävät. Opettajat kehoittivat Unkarin tiedeakatemiaa kohdistamaan huomiota oikeinkirjoituksen opetuksen edistämiseen sekä laatimaan uuden oikeinkirjoitusoppikirjan ja selittävän sanakirjan sekä ennen kaikkea unkarinkielen sovelletun kieliopin.

Unkarin akatemian kielitieteellinen osasto otti huomioon koulun ja koko yhteiskunnan toivomukset laatiessaan suunnitelman uuden sovelletun kieliopin valmistamiseksi ja ryhtyessään myös sen mukaisiin käytännöllisiin toimenpiteisiin.

Järjestelmällinen kieliopin opetus on kohottanut esiin monia uusia metodikysymyksiä. Konferenssi toivoi, että nämä kysymykset ratkaistaisiin tämän tieteen opettajien yhteistyöllä ja täydennyskoulutuksen avulla. Kokous myös totesi, että opetuksen tason kohottaminen kytkeytyy Unkarin kieliopinopetuksen edistyksellisiin perinteisiin ja että kieliopin opetusmenetelmää on kehitettävä nojautuen Unkarin parhaiden opettajien kokemuksiin ja välittömässä yhteydessä Neuvostoliiton opettajiin. Tämä työ onkin jo käynnissä, ja kouluvuoden 1953—1954 alussa opetusministeriö julkaisi metodisen teoksen ”Oikeinkirjoituksen opetus kouluissa”, joka otettiin vastaan suurella tyydytyksellä. Kysyntä oli niin suuri, että teoksesta oli jo puolen vuoden kuluessa otettava toinen painos.

Kesällä 1953 opetusministeriö alkoi julkaista kaksi kertaa kuussa ilmestyvää, opetusmenetelmiä käsittelevää aikakauslehteä ”Äidinkielemme kouluissa”. Aikakauslehti julkaisee toisaalta tieteellisiä kysymyksiä pohtivia kielitieteilijäin ja opettajien kirjoituksia, toisaalta taas artikkeleita, joissa koulujen opettajat esittävät kokemuksiaan, vaikeuksiaan ja saavutuksiaan. Kieliopin herättämää mielenkiintoa osoittaa parhaiten se, etteivät aikakauslehden kirjeenvaihto-osastoon lähetä tiedusteluja ja kysymyksiä ainoastaan opettajat vaan myös peruskoulujen oppilaat.

Meidän perus- ja keskikouluissamme oppivat jo nykyisin kymmenet tuhannet oppilaat äidinkielensä lait. Mutta äidinkieltä ei ainoastaan opita, vaan lapset myös rakastavat ja vaalivat sitä. Kuinka vastuunalainen tehtävä onkaan toimia ”kielen vartijana” esim. jonkin maatilan tai pikku kylän koulussa, joka sijaitsee penikulmien päässä lähimmältä rautatieasemalta. ”Kielen vartijan” on huolehdittava siitä, että hänen oppilaansa puhuvat virheetöntä kieltä, korostavat oikein ja ääntävät sanat kauniisti ja puhtaasti. Monin paikoin on myös erikoisryhmiä, jotka keräävät kansankielen aarteita. Opettajiensa johdolla keräävät noiden ryhmien oppilaat suullisia ilmauksia, paikkojen nimiä jne. ja oppivat siten myös tuntemaan menneisyyttä, kotiseutunsa historiaa ja kotipaikkaansa.

Niin toteuttaa maamme Kölcseyn ja Kármánin oppeja heidän jaloille periaatteilleen uskollisena. Luonnollisestikin meillä on tehtäviemme toteuttamisessa vielä monia vaikeuksia voitettavana. Tulokset eivät näy tänään eivätkä vielä huomennakaan, varsinkin kun tehtävät alinomaa kasvavat sekä määrältään että laadullisesti. Meidän kieliopinopetuksemme on kuitenkin lopullisesti suuntautunut oikealle tielle, luomaan yhteiskunnallemme johdonmukaisesti ajattelevia, virheettömästi kirjoittavia, hyvän muototajun omaavia, kielellisesti sivistyneitä ihmisiä.

László Tarr:

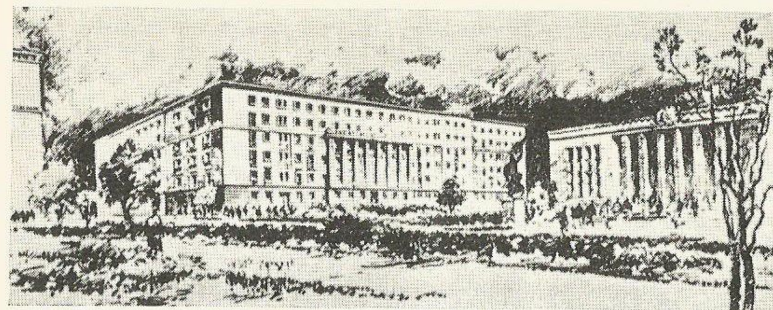
Näkymiä Budapestin IV. alueelta

Kymmenen vuotta sitten, kesällä 1944 ilmestyi eräänä mieliinpainuneena ja kauheana yönä tähtikirkkaalle taivaalle valtavia pommikoneita. Ne olivat amerikkalaisia Liberator-koneita, joiden rungot välkkyivät ja jotka pudottivat pomminsa Ujpestiin, nykyisen Budapestin IV. alueelle. Tuo "pommimatto" muutti Ujpestin "portin" — suuren liikekadun Tonavan puoleisen osan raunio-kasoiksi. Pommituksen tuloksena tuhoutui muutama tusina työläisten asuintaloja ja niiden raunioihin hautautui yli 300 kuollutta.

Nykyisin paikalle rakennetaan Ujpestin "kaupungintoria": nykyaikaisten talojen rivistö ympäröi viheriöivää puistoa. Tänne pystytetään myös kulttuuritalo.

Valtion tavaratalo Ujpestissä.





Tällaiselta näyttää Ujpestin keskustori tulevaisuudessa.

Tuo kuva — rakennustyön ja kaunistamisen kuva — tervehtii jokaista, joka nykyisin ylittää Budapestin IV. alueen rajan.

VIENTITEOLLISUUSKAUPUNGINOSA

Ujpest on tyypillinen teollisuuskaupunginosa Unkarin pääkaupungissa: siellä toimii 112 tehdaslaitosta. Suuret tehtaat valmistavat etupäässä vientiteollisuustuotteita: niitä lähtee täältä aina Intiaan ja Kiinaan saakka. "Tungsram" on tunnettu sähkölamppumerkki ja sen valmistuspaikka on täällä Ujpestissä. Myös lääkeaineiden ja kemiallisen "Chinoin"-tehtaan tuotteet ovat tunnettuja kaukaisissakin maissa. Monien muidenkin teollisuudenalojen laadultaan erinomaiset tuotteet vaeltavat kaukaisille markkinoille, esim. täkäläisen huonekaluteollisuuden, "Táncsics"-nahkatehtaan ja teknillisen konetehtaan. Sodan jälkeisenä kautena nämä tehtaat ovat nopeassa tahdissa laajentuneet. Useammassa kuin yhdessä teollisuuslaitoksessa on työntekijäin määrä kohonnut 25—50 prosentilla, ja monet tehtaat kuten esim. teknillinen konetehdas, on kokonaan uusittu.

Ulkonäöltään alue muistuttaa suurkaupungin laitaa: pikku- ja suurkaupungin välimuotoa. Vanhojen ja vaatimattomien rakennusten lomassa kohoaa kuitenkin yhä enemmän nykyaikaisia suurkaupunkitaloja, kuten lyhyessä ajassa rakennettu tavaratalo ja ammattiliittojen sosiaalihuoltokeskuksen terveystalo.

RAATIHUONEESTA TULI — KANSANNEUVOSTON TALO

Kaupunginosan keskustassa — neliönmuotoisen torin keskellä — kohoaa IV. alueen kansanneuvoston rakennus. Vuoden 1950 tammikuun 1 päivään saakka se oli raatihuone, sillä aikaisemmin Ujpest, vaikka olikin Budapestin kanssa yhteen kasvanut, oli hallinnollisesti itsenäinen kaupunki. Nyt se on Budapestin IV. alue. Nykyisin tuossa rakennuksessa selvitellään mitä moninaisimpia alueen asukkaiden asioita. Ei ominpäin, työtätekevien yläpuolella eikä ilman heitä, vaan yhdessä heidän kanssaan, ottaen huomioon heidän toiveensa ja mielipiteensä.

Portilla oleva taulu ilmoittaa ajat, jolloin kansanneuvoston jäsenillä on vastaanottotunnit. Kansan valitsemat neuvoston jäsenet ovat jatkuvassa ja kiin-

teässä yhteydessä valitsijoihinsa. He eivät ainoastaan kuuntele valitsijoitaan vastaanottotunneillaan, vaan ovat myös velvolliset kaksi kertaa vuodessa antamaan heille selonteon toimistaan. Näissä tilaisuuksissa syntyy usein perinpohjainen keskustelu jostakin määrätystä kysymyksestä. Valitsijat tuovat julki mielipiteensä, arvostelunsa tai poikkeavat käsityksensä avoimesti. Tämä demokratia tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden osallistua yleisten asioiden ratkaisuihin.

KANSANNEUVOSTON HUOLENPITO VÄESTÖSTÄ

Kehdosta hautaan saakka alueen väestö saa osakseen kansanneuvoston huolenpitoa. Tuo huolenpito alkaa todellakin kehdosta: alueen kolmessa lastenkodissa (neljäs on rakenteilla) on paikkoja 200 pienokaiselle — ja lisäksi on alueen teollisuuslaitoksilla omia lastenseimiä.

Sodan vaurioittamat koulut on kunnostettu, kaksi uutta koulua rakennettu ja luokkahuoneiden lukumäärää lisätty 20 prosentilla. Koulujen lisäksi toimii kymmenen lasten päiväkotia. Tuberkuloosiin taipuvaisia lapsia varten on perustettu erillinen koulu, missä 50 lasta saa parantolahoitoa.

Sen jälkeen kun Ujpestistä on tullut Budapestin IV. alue, se ei ole lähentynyt ainoastaan hallinnollisesti, vaan myös liikenneyhteyksien puolesta muita kaupunginosia. Alueen työtätekevien toivomuksesta rakennettiin uusi raitiotielinja, joka parantaa työläisten kulkuyhteyksiä.

Aikaisemmin Ujpestillä oli oma sähkövoimalaitos ja sen mukaisesti oma sähkövirtatariffinsa. Ujpestiläisten entisenä rasituksena oli se, että heidän täytyi maksaa sähkövirrasta enemmän kuin budapestiläisten. Viime vuonna taksa yhdenmukaistettiin Budapestin tariffien kanssa. Sen ansiosta ujpestiläiset virrankuluttajat saivat noin 25 prosentin alennuksen maksuistaan.

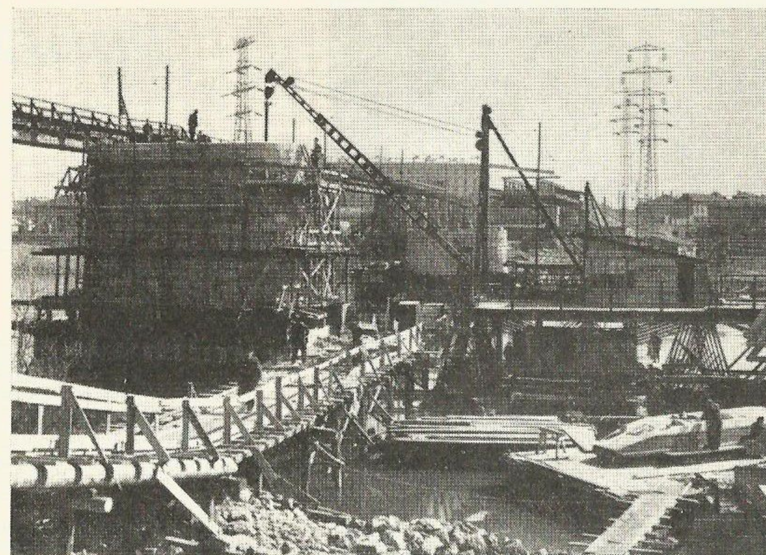
Mitä nykyaikaisimmin varustetussa sosiaalihuoltokeskuksen terveystalossa työskentelee yli 100 lääkäriä. Tuo laitos huolehtii siitä, että alueen väestö saa kaikkea mahdollista erikoishoitoa. Sosiaalihuoltokeskuksen toimesta tullaan rakentamaan vielä neljä terveydenhoitotaloa alueen eri puolille.

JA KUN VANHUUS TULEE . . .?

Kansanneuvosto pitää hellää huolta vanhuksista. Henkilöille, joiden työkyky on vähentynyt (invalideille ja vanhuksille) on perustettu erityinen käsityöläisosuuskunta, joka tarjoaa noin 400 henkilölle kevyttä ja kaikenlaisesta ruumiillisesta ponnistelusta vapaata työtä. Tällä tavoin nuo ihmiset voivat omin voimin hankkia toimeentulonsa heidän tarvitsematta turvautua ensi kädessä omaistensa tai yhteiskunnan huoltoon.



Ammattiliittojen sosiaalihuoltokeskuksen terveystalo.



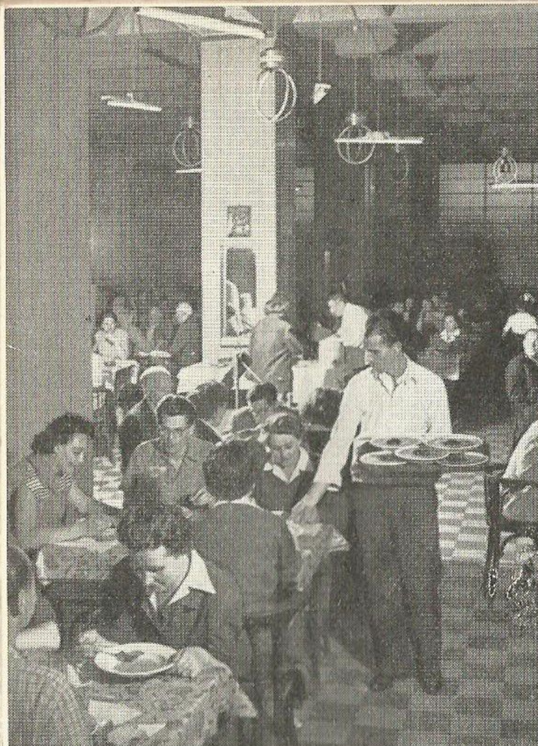
Rakenteilla oleva rautatiesilta Tonavan ylitse Ujpestissä.

Ja vihdoin pitää kansanneuvosto huolta jokaisesta, joka ei kykene enää minkäänlaiseen työhön. Vanhuuden heikontamat henkilöt tulevat yhteiskunnalliseen kotiin, jossa on tilaa 100 henkilölle. Sairaita varten on oma huoltokoti, missä on tilaa 240 henkilölle.

TULEVAISUUDENSUUNNITELMIA

Kaupungin järjestelysuunnitelmat tarjoavat meille kuvan uudesta, nykyiseltä ulkonäöltään suuresti poikkeavasta kaupunginosasta. Suuren torin ympäristön matalien yksikerroksisten rakennusten sijalle nousevat kolmikerroksiset talot ja tori muodostetaan kaupunginosan keskukseksi. Jo tänä vuonna aloitetaan perhetalojen rakentaminen nopeassa tahdissa. Tämän alueen asukkaat voivat — valtion huomattavan tuen turvin — rakentaa itselleen henkilökohtaisten toiveittensa ja suunnitelmiensa mukaiset kodit.

Tulevaisuuden Ujpest — Budapestin IV. alue — on näyttävä toisenlaiselta kuin entisaikojen Ujpest. Suurkaupunkimaisten pääkatujen loisteliaat liikkeet ja niiden humiseva liikenne julistavat, että olemme pääkaupungissa, kun taas sivukatujen hauskat perhetalot tarjoavat tuhansille työläisille kodin.



Tavaratalo Corvin Budapestissä

Kirjoittanut
tavaratalo Corvinin johtaja
Imre Buk

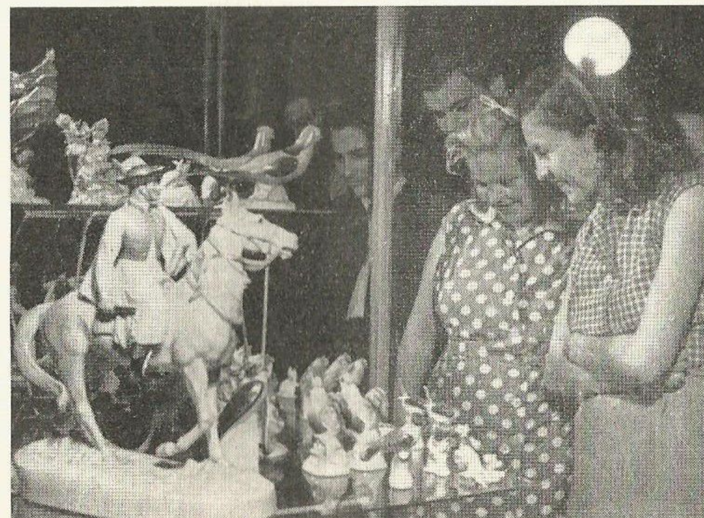
Unkarin pääkaupungin keskustassa, Kansallisteatterin valtavan rakennuksen takana liikehtii varhaisesta aamusta iltaan suuria ihmisjoukkoja. Kansallispukuisia maalaisnaisia ja budapestiläisiä rientää sisään tavaratalo Corvinin selkoselällään olevista ovista. Onpa sitten aamu tai päivä jo päättymässä, väenpaljous ei vähene: yhä uusia ja uusia asiakkaita virtaa tänne ostamaan vaatteita, kenkiä tai pikkulahjoja, joiden valinnan he ovat suorittaneet jo tavaratalon valtavien näyteikkunoiden kirjavaa näyte-esinepaljoutta tarkastellessaan. On myös paljon niitä, jotka eivät tarkalleen tiedä, mitä he haluavat ostaa. Hekin vierailevat mielellään Corvinin tavaratalossa tietäen, että avuliaat myyjät tarjoavat apuaan heidän epätietoisuutensa poistamiseksi.

Unkarin pääkaupungin ostohaluinen yleisö luottaa Corviniin. Sitä osoittaa sen jatkuvasti kasvava asiakasmäärä. Esimerkiksi toukokuussa 1954 ostajien

Vasemmalla kuva tavaratalo Corvinin työntekijäin ruokasalista, oikealla lasten vaatteiden osastolta, alla suosittuja kangaslaatuja Saksan demokraattisesta tasavallasta ja unkarilaisen Herendin porsliinitehtaan tuotteita.







määrä nousi lähes neljäänsataantuhanteen. Asiakkaat ovat yhtä mieltä siitä, että Corvin on nykyisin suuremmassa määrin kuin ennen tavaratalo, joka myy laatutavaroita.

Pohjakerroksessa on hajuvesiä, muotiartikkeleita ja liinavaatteita mitä monipuolisin valikoima. Siellä sijaitsee myös herkkutavaraosasto, mistä jokainen löytää kaikkea, mitä ikinä haluaa. Myöskään nuorten äitien ei tarvitse nähdä paljon vaivaa: sisäänkäytävän lähellä, lastenosastolla, on somassa järjestyksessä pikku paitoja, pienenpieniä virkattuja tossuja sekä kaikkia muita sellaisia tavaroita, joita muutaman viikon ikäinen vauva tarvitsee. Lukuisat nuoret rouvat ja neitoset viipyvät koruosastolla valiten aistikkaita muotikoristeita. Jotkut poistuvat tavaratalosta kirjapaketti kainalossaan: pohjakerroksen kirjaosastolla on tarjolla uusimpia romaaneja.

Monet ostajat lähtevät seuraavasta, ensimmäisestä kerroksesta suurilla paketeilla lastattuina. Kun mies ja vaimo onnellisina, käsikkäin poistuvat ensimmäisestä kerroksesta, kantavat he — Corvinin liikemerkillä varustettuun käärepaperiin verhottuja — kauniita asusteita, pukuja ja päällysvaatteita. Hyllyillä nähdään suuret pinot sekä eloisasti kuvioituja silkkikankaita että yksivärisiä kankaita. Suuren kysynnän tyydyttäminen on vaikea tehtävä: mainittakoon tässä vain, että parhaita silkkikankaita ostetaan yhä enemmän. Vuoden 1954 toisen neljänneksen myynti oli 173 prosenttia korkeampi kuin vuoden 1953 toisen neljänneksen. Myös miehet suorittavat mielellään ostoksia Corvinista. Miesten vaatetusosaston myynti nousi viime vuonna 181 prosentilla.

Eräs toisen kerroksen vilkkaimmin kansoitettuja osastoja on kodinsomisteosasto. Lukuisat nuoret avioparit käyvät siellä hankkimassa uuteen kotiinsa kauniita verhoja tai koruommeltuja pöytäliinoja. Sekä Unkarin pääkaupungissa että maaseudulla kasvaa alinomaa niiden luku, jotka rakentavat itselleen uuden kodin. Siksi ei olekaan ihmettelemistä siinä, että kodinsomisteosaston myynti kasvoi yhden vuoden aikana 190 prosentilla.

Kolmannessa kerroksessa vierailevat ennen kaikkea perheenäidit mielellään: sieltä saa mainioita tulenkestäviä astioita ja lasitavaroita. Ken etsii teknillisiä artikkeleita ja työkaluja, hän suuntaa samoin kulkunsa kolmanteen kerrokseen. Äskettäin tässä kerroksessa avattiin uusi osasto: siinä myydään kankaiden jäännöspaloja, tietenkin 20—50 prosentilla alennettuihin hintoihin. Asiakas, joka ostoksensa toimitettuaan on jo laskeutumassa alas portaita, voi äkkiä pysähtyä kuuntelemaan, sillä hänen korviinsa kantautuu outoja ääniä. Hän suuntaa askeleensa taholle, mistä äänet kuuluvat. Hänen ilmeensä kirkastuu — ja lasten aivan erityisen riemukkaasti — sillä kun hän pääsee perille, näkee hän kirjavan valikoiman häkeissään edestakaisin pyrähteleviä papukaijoja. On ymmärrettävää, että tässä osastossa on aina runsaasti väkeä: jokainen haluaa nähdä lemmikkejään ja katsella niitä uudelleen.

Usein kaikuvat tavaratalon kovaäänisét: ne ilahduttavat asiakkaita musiikilla, antavat myyntitiedoituksia ja lukevat ostajien vieraskirjaan tekemiä huomautuksia. Tästä järjestelystä on suurta hyötyä. Sattuneet tapaukset tulevat viipymättä todetuiksi. Ostajien ja tavaratalo Corvinin väliset suhteet ovat erittäin hyvät. Jos esim. asiakkaan etsimää tavaralajia ei ole saatavissa, otetaan hänen osoitteensa muistiin ja hänelle ilmoitetaan, kun kyseistä tavaraa saapuu.

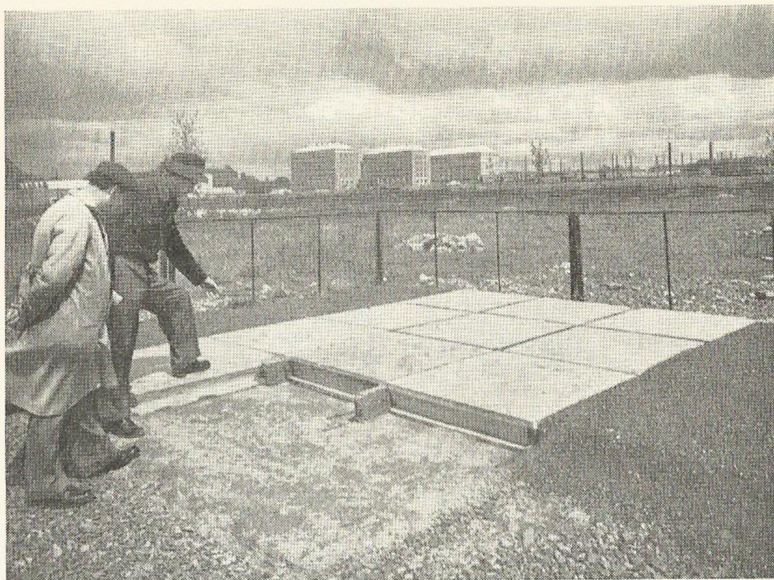
Tavaratalon johdolle on tunnusmerkillistä, ettei se tyydy saavutettuihin tuloksiin, vaan laatii jatkuvasti uusia suunnitelmia ostajien toiveiden täyttämiseksi yhä laajemmassa mitassa. Piakkoin esim. liitetään yritykseen Corvin-kutomo, jotta asiakkaiden kysyntä voidaan entistä paremmin tyydyttää. Maaseudulta saapuvia ostajia palvelee matkatoimisto, josta voidaan ostaa ennakolta rautatie-, laiva- ja lentolippuja tarvitsematta tuhlata aikaa käynteihin muualla kaupungissa sijaitsevissa matkatoimistoissa.

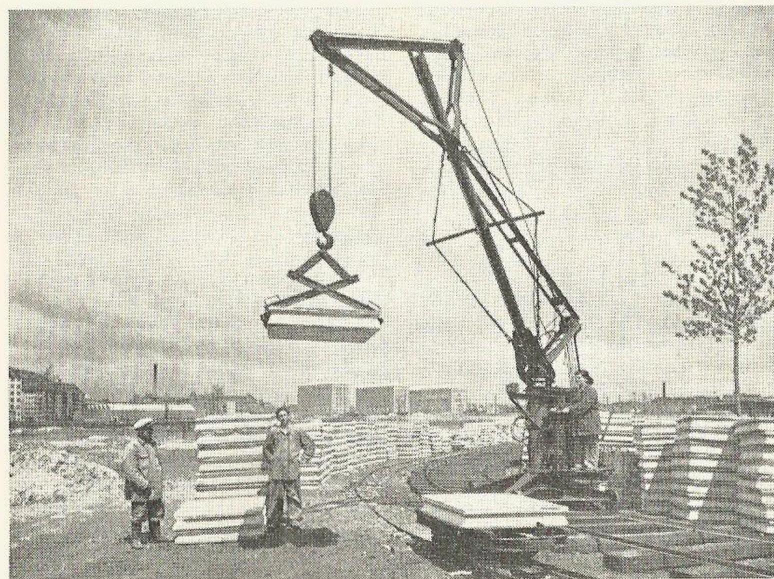
Corvin ei ole ainoastaan aikuisten, vaan myös lasten mieluinen ostospaikka. He seuraavat isää ja äitiä ja heillä on joka paikassa monenlaista jännittävää nähtävää. Piakkoin tavaratalossa avataan lasten kampaamo. Tavaratalo järjestää jo tänä vuonna erilaisten uutuustavaroiden näyttelyitä. Myös säännöllisesti järjestetty muotinäytös herättää suurta mielenkiintoa.

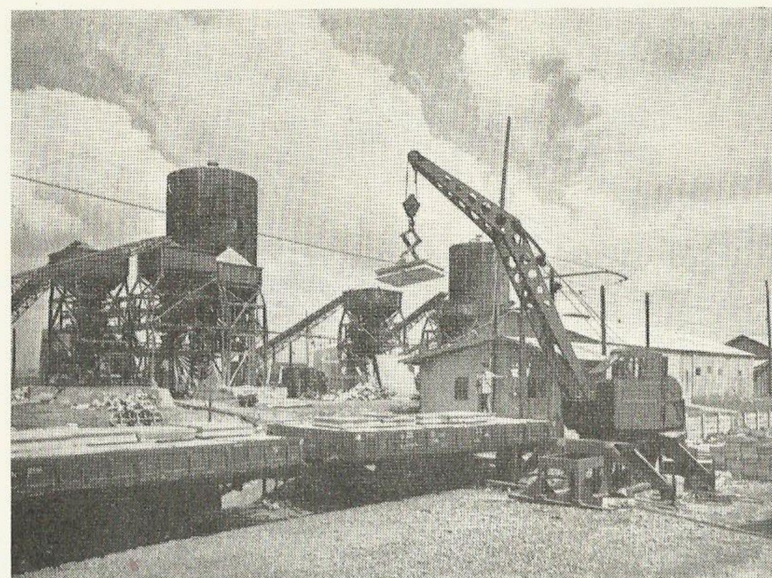
Luonnollisesti on vielä muitakin suunnitelmia. Kattopihalla tullaan avaamaan lastenseimi talon toimihenkilöiden pienokaisia varten. Tavaratalo Corvinin työntekijäin käytössä on jo nykyaikaiset pukuhuoneet, joissa he voivat riisua päällysvaatteensa ja pukeutua aistikkaisiin työpukuihinsa. Tavaratalon virkistyskodissa, joka sijaitsee Nógrádverőcessä, luonnonkauniilla paikalla Tonavan rannalla, ovat lukuisat työntekijät viettäneet kesälomansa. Paikka on mainio: kuumina kesäpäivinä vilpoinen Tonavan vesi houkuttelee uimareita puoleensa. Keväällä ja syksyisin tarjoaa Börzsöny-vuoristo retkeilykohteita. Nórádverőcen virkistyskotia laajennetaan parhaillaan, niin että entistä useammat tavaratalon työntekijät voivat viettää lepohetkensä tuossa ihanassa paikassa.

Corvinin tavaratalossa eivät vieraile ainoastaan ostajat, vaan myös ne, jotka iltaisin haluavat virkistyä hyvän musiikin parissa tai nauttia ravintolassa Budapestin erään parhaan keittiön antimista. Corvinin ravintola kilpailee hyvässä maineessa tavaratalon kanssa. Päivällisaikaan siellä on vaikea löytää vapaata pöytää. Siellä ateroivat nimittäin tavaratalon työntekijät, ja ravintolan keittiö toimittaa myös useiden muiden valtion tavaratalojen henkilökunnille maukasta päivällisruokaa. Iltapäivisin ravintolan vieraita viihdyttää naisorkesteri, iltaisin soittaa tanssiorkesteri.

Ostajat ovat yleensä erittäin vaativaisia. Unkarilaisen yleisön arvostelu on useimmiten ankaraa ja asiallista. Kuitenkin Corvinia pidetään tavaratalona, jossa myydään todella hyvää tavaraa ja jossa asiakkaisiin suhtaudutaan kohteliaasti. Sitä osoittaa myynnin jatkuva nousu ja poistuvien asiakkaiden tyytyväinen hymy: he saivat kaiken mitä hakivat. Jokainen yksityinen tavaratalon työntekijä pyrkii työllään vaalimaan tuota hyvää mainetta ja olemaan jatkuvasti asiakkaiden luottamuksen arvoinen. Siten he palvelevat parhaan kykynsä mukaan ostohaluista yleisöä, jonka vaatimukset alinomaa kasvavat.







Kuvissa viereisellä sivulla: Budapestin esikaupungissa Lágymányosissa kokeillaan uutta kadunrakennusmenetelmää. Laattoja kuormataan tienrakennuslaitoksen varastolta. Tällä sivulla: Laatat kuljetetaan rautateitse tarvittaviin paikkoihin. Taustalla kolme automaattista betonitehdasta, jotka vain muutamien konemestarien valvonnan alaisina tuottavat satoja tonneja betonia.

Katua tehdään uudella tavalla

Äskettäin kokeiltiin Unkarissa uutta keksintöä, jolle on olennaista, ettei tienpintaa, kadun perustaa valmisteta itse paikalla, vaan tienkansi tuodaan paikalle kadunrakennuksen keskusvarastosta valmiina laattoina, jotka itse työpaikalla sitten liitetään toisiinsa. Tämän keksinnön suunnittelija on laitoksen yli-insinööri György Sárközi. Uusi menetelmä on osoittautunut erinomaiseksi. Sen avulla voidaan kadun rakennusaikaa lyhentää ja poistaa raskas ruumiillinen työ melkein kokonaan. Näiden betonilaattojen tehdasvalmisteiseen joukkotuotantoon onkin jo ryhdytty.

Miksi unkarilainen salami on niin hyvänmakuista?

Kirjoittanut salaminvalmistusmestari József Döczi Szegedistä

Itävallasta Chileen, Meksikosta Australiaan saakka on tuskin ainoatakaan maata, missä ei pidettäisi unkarilaisesta salamista. Jos herkkutavaraliikkeissä nähdään Unkarin kansallisvärein painetuin etiketein varustettuja "Kuokka" tai "Sydän"-merkkisiä salamipakkauksia, ostavat kaikki niitä mielellään. Salaminvalmistusta eivät tosin ole keksineet unkarilaiset, mutta he olivat kuitenkin jo viime vuosisadalla mestareita sianlihan säilönnässä tuolla tavoin. Vuosisatamme alussa oli unkarilainen salami suosiossa kaikkialla ulkomailla. Yhtä tunnettu kuin Tokajin viini tai Szegedin paprika.

Unkarilainen salami (säilykemakkara) maistuu jokaiselle, vaikka asiantuntijakaan ei kykene sen makua tarkoin määrittelemään. Missä sitten piilee unkarilaisen salamin salaisuus?

Sen perustana on pidettävä Unkarissa kasvatettua Mangalitza-sikarotua. Useiden vuosikymmenien kokemus on osoittanut, että unkarilaisen salamin valmistus onnistuu vain silloin, kun käytetään tuon sikalajin lihaa. Mangalitza-sikojen liha on kiinteätä ja sen kosteuspitoisuus on noin 10 prosenttia pienempi kuin muiden sikalajien. Sen lihassa on rasvasuonia ja erikoinen makunsa. Siihen vaikuttavat erityisesti maamme tasankoalueilla vallitsevat ilmastolliset olosuhteet sekä sikojen tärkein ravintoaine, unkarilainen maissi.

Monet tuntevat unkarilaisen salamin maun, mutta kuitenkin vain harvat sen erinomaisen suuren ravintoarvon.

Viralliset tutkimukset ovat osoittaneet, että yhden unkarilaisen salamikilon ravintoarvo vastaa 5 naudanlihakilon, 5,5 vasikanlihakilon, 4 siipikarjanlihakilon ja 6 kalakilon ravintoarvoa. Ei ole myöskään merkityksetöntä, että kilo unkarilaista salamia sisältää 25,6 prosenttia munanvalkuaista, 51,3 prosenttia rasvaa ja 0,27 prosenttia hiilihydraatteja, kun taas muut makkaralaadut sisältävät vain 19,8 prosenttia munanvalkuaista, 25,5 prosenttia rasvaa ja 0,42 prosenttia hiilihydraatteja.

Unkarilaisella salamilla on vielä muita yleisesti tunnettuja etuja. Sitä voidaan säilyttää millaisessa paikassa tahansa. Sianlihassa, joka on säilötty salamin maukkaaseen muotoon, ei esiinny säilönnän jälkeen käymisilmiöitä. Kypsä salami on vielä vuoden kuluttua tuoretta ja maukasta ja ajan kulku pystyy vaikuttamaan siihen vain vähäisessä määrin.

Miten unkarilaista salamia valmistetaan?

Salamin valmistus on suurta huolellisuutta vaativaa työtä. Tätä tarkoitusta varten teurastettavat siat joutuvat eläinlääketieteelliseen tutkimukseen ja niiden liha tarkastetaan myös teurastuksen jälkeen. Parhaat vaatimukset täyttävät 1—2 vuotiaat siat,



Unkarilaista salamimakkaraa lähdössä eri puolille maailmaa.

joiden liha on maukkainta. Teurastettujen sikojen liha joutuu useiden päivien ajaksi jäähdyttämöön, missä niistä haihdutetaan liika kosteus. Sen jälkeen leikkelevät nykyaikaiset koneet lihan ja rasvan pieniksi kappaleiksi, jotka suolataan jaloin maustein ryyditetyssä suolavedessä. Useiden päivien suolavesikäsittelyn jälkeen suoritetaan hevosensuolien täyttö salamilihalla ja täten valmistuneet makkarat joutuvat useiden päivien ajaksi lievään savustukseen. Salamilihan kypsyminen alkaa jo jäähdytyksen aikana. Kypsymisprosessi kestää noin 3—4 kuukautta. Kypsymiskauden kuluessa syntyy hienosti valmistetun hevosensuolikuoren pinnalle penisilliinipitoinen jalo home, joka myös tarkoituksenmukaisesti vaikuttaa kypsymisprosessiin.

Tehtaista tulee kauppaan vain täysin kypsiä salamimakkaroita.

Unkarin salamiteollisuus on viime vuosina suuresti kehittynyt nykyaikaisen jäähdytystekniikan ja uudenaikaisten koneiden käytössä. Entisinä aikoina voitiin salaminvalmistusta harjoittaa vain syys- ja talvikuukausina, sillä tarvittavat laitteet puuttuivat. Jäähdytystekniikka teki mahdolliseksi päästä salaminvalmistuksen kausiluontoisuudesta. Unkarilaista salamia valmistetaan nyt läpi vuoden, myös kahtena kuumimpana kuukautena.

Lähiaikoina tullaan tuotannon häiriötön jatkuminen varmistamaan nykyaikaisilla ilmansäätölaitteilla varustetuin konein. Pian yhä useammat ihmiset kaikkialla maailmassa saavat nauttia maukkaasta unkarilaisesta salamista.

Suomi-Unkari Seura toimii

SEURAN TOIMISTO UUTEEN HUONEISTOON

Suomi—Unkari Seuran toimisto sijaitsi aikaisemmin yhdessä vaatimattomassa huoneessa Mikonkatu kahdeksassa. Viime heinäkuun lopussa seuran onnistui saada käyttöönsä 5 kaunista ja valoista huonetta avarine eteisauloineen. Toimiston osoite on nyt Pohjoisranta 4 A 14. Uuteen huoneistoon muutto tapahtui 15. 8.

Vaikka seuran uuden huoneiston käyttöä ei vielä olla ehditty yksityiskohtaisesti määritellä, voidaan kuitenkin jo nyt todeta, että huoneiston ansiosta seuran toimintamahdollisuudet ovat kasvaneet moninkertaisesti. Tosin huoneiston suomista eduista pääsevät nauttimaan lähinnä Helsingin osaston jäsenet ja ystävät, mutta olemme vakuuttuneita, että pääseuran kohdalle sattunut myönteinen huoneistoratkaisu tulee vaikuttamaan edullisesti myös koko seuran toimintaan.

UUDEN HUONEISTON KÄYTTÖ

Huoneistosta 2 pienintä huonetta varataan pääasiassa seuran toimiston käyttöön ja muut näyttely-, kerho- ja juhlahuoneistoksi, jollaisesta pääkaupungissa on huutava puute. Eipä olekaan ihme, että useat henkilöt ovat jo ehtineet tiedustella, luovutetaanko juhlahuoneistoa myös muille kulttuuri- ja ystävyysseuroille. Tähän voimme vastata, että näin ilmeisesti tulee tapahtumaan, mikäli se on mahdollista.

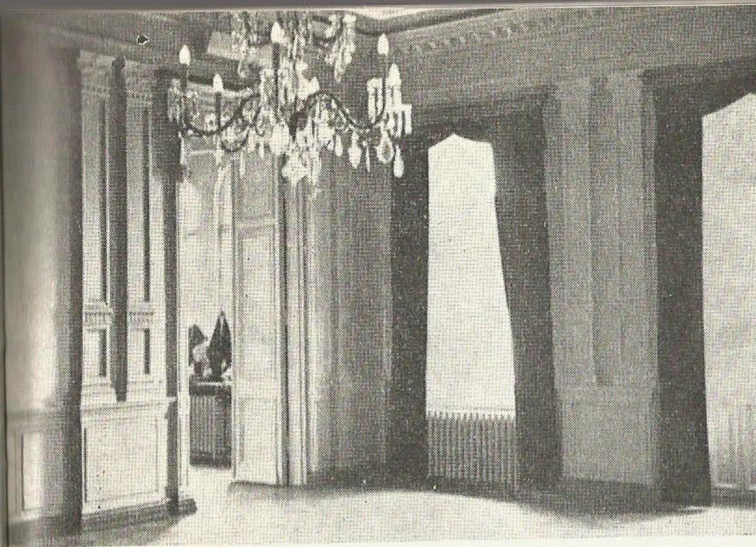
Seuran uusi huoneisto varataan kuitenkin ensisijassa seuran jäsenten ja ystävien kulttuuri- ja harrastusryhmien käyttöön. Tämä merkitsee, että seuran jäsenillä on nyt mitä parhaimmat mahdollisuudet perustaa erilaisia kulttuuriryhmiä ja -kerhoja, kokoontua yhä useammin yhteisiin ohjelmallisiin illanviettoihin, järjestää elokuvanäytöksiä ja rainaesityksiä, näyttelyitä, juhlia, luento- ja keskustelutilaisuuksia jne. Toimintavaikeuksista ei enää voida puhua samassa mielessä kuin aikaisemmin. Nyt on kysymys lähinnä siitä, miten saisimme nopeimmin käyntiin reippaan toiminnan, joka edistäisi parhaiten seuran tarkoituksia sekä tyydyttäisi jäsenistön ja yleensä Unkarin ystävien toivomukset.

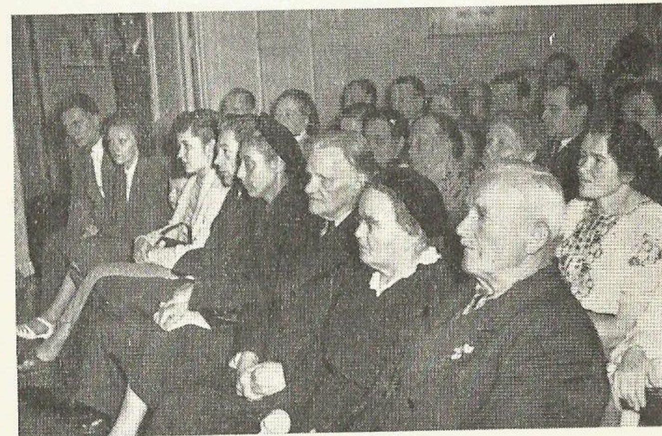
NYT OVAT HYVÄT NEUVOT TARPEEN

Ensimmäinen tehtävämme on kalustaa huoneisto asianmukaisesti ja jäsenistön viihtyisyyttä silmälläpitäen. Siihen tarvitaan kuitenkin paljon varoja. Mistä varat, siinä on meille yhteinen pulma ratkaistavaksi. Hyvät neuvot ja oma-aloitteinen toiminta varojen ja kaluston hankkimiseksi ovat nyt tarpeen.

LAHJOITUKSET TERVETULLEITA

"Kipinästä tuli syttyy" ja "markasta miljoonat", sanoo vanha suomalainen sananparsi. Kiitollisuudella seura vastaanottaa pienimmätkin lahjoitukset, jotka voidaan panna esim. Suomi—Unkari Seuran postisiirtotilille N:o 12628 tai lähettää seuran toimistolle uudella osoitteella: Pohjoisranta 4 A 14, Helsinki.





Yllä näkymä seuran uudesta juhlasalista. Vieressä yleisöä Unkarin kansantasavallan perustuslain 5-vuotisjuhlassa, joka pidettiin seuran uudessa huoneistossa Pohjoisranta 4.

UNKARIN KANSANTASAVALLAN PERUSTUSLAIN JUHLA

Tiistaina 31. 8. seura järjesti Unkarin Kansantasavallan perustuslain 5-vuosipäivän johdosta jäsenjuhlan seuran uudessa huoneistossa. Juhlapaikka oli kauniisti koristettu Suomen ja Unkarin lipuin ja kukka-asetelmin. Unkarilaisia käsitöitä oli asetettu näytteille

eri puolille huoneistoa. Saapuvilla oli Unkarin väliaikainen asiainhoitaja, lähetystöneuvos Mária Balogh, attashea Rezsö Mikola, muuta lähetystön henkilökuntaa sekä hyvin runsaasti yleisöä.

Avauksen suoritti seuran puheenjohtaja maisteri Ele Alenius toivottaen samalla seuran jäsenet ja ystävät tervetulleiksi tilaisuuteen ja tutustumaan seuran uuteen juhlahuoneistoon. Tämän jälkeen oopperalaulajatar Anneli Aarika lauloi taiteilija Sakari Heikinheimon säestämänä Zoltan Kodályn laulun "Sydämeni on sairas" sekä laulun operetista "Transsylvanialainen kehrääjätär". Laulajatar palkittiin kukin ja runsain suosionosoituksin. Toimittaja Raili Heinon perustuslakiaiheisen esitelmän jälkeen saatiin nähdä reipas ja viehättävä unkarilainen kansantanssi, jonka esittivät Koiton kansantanhuryhmän jäsenet. Kun vielä oli nähty unkarilaiset lyhytelokuvat "Lapsi on silmäterämme" ja "Jalkapallo-ottelu Unkari—Itävalta", tilaisuus päättyi iloiseen tanssiin.

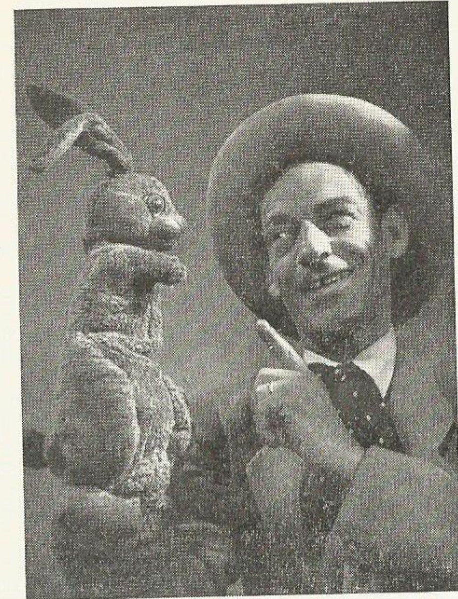
S i h t e e r i



Kossuth-palkinnon saanut näyttelijä Kálmán Latabár ja Unkarin jalkapallomaajoukkueen kapteeni Ferenc Puskás ovat tavanneet toisensa Budapestin Vapaudenvuorella.

Rózsa Gyenes:

Unkarin suosituin koomikko Kálmán Latabár



Unkarin suosituin näyttelijä, suuri ja monipuolinen koomikko Kálmán Latabár on ehtinyt sadanteen elokuvaosaansa. Tuo osa merkitsee uutta virstanpylvästä hänen taiteellisista yllätyksistä niin rikkaalla urallaan: koomikko avaa sydämensä salaisimmat sopukat ja kohoaa draamalliseen ylevyyteen. Gyarmat-kadun varrella sijaitsevassa elokuvastudiossa on ensimmäisen unkarilaisen sirkuselokuvan (työnimenä on "Pää pystyyn") filmaus päättymässä. Tämän suurteoksen päätehtävässä, klovni Patyina, esiintyy Kálmán Latabár.

Kuvaustyö kestää kello kuudesta aamulla kello kuuteen illalla. Sen lisäksi taiteilija Latabár esiintyy operettiteatterissa iltaisin näytelmässä "Naamioitu tyttö".

— 20 tunnin päivätyön jälkeen lepään neljä tuntia, Kálmán Latabár kertoo filmauksen lomassa. Vain se minua harmittaa, etten unessakaan saa rauhaa, vaan yhä työskentelen. Unissakin ajattelen, että minun olisi tässä tai tuossa kohtauksessa pitänyt näytellä toisin. Olen lakkaamatta tyytymätön.

Kaikki kuulijat hymyilevät, niin elokuvan ohjaaja, kuvaaja kuin teknilliset avustajatkin. He kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Kálmán Latabár on tässä filmissä noussut taiteilijauransa huipulle.

Monipuolinen taiteilija on yksityiselämässään yhtä älykäs kuin näyttämöllä tai elokuvassakin. Hän säkenöi henkevyyttä ja huvittaa tovereitaan työn lomassa, mutta työn aikana hän

on vaatimaton ja hiljainen. Todellisen taiteilijan syventyminen osaansa muuttaa huumorin suurmestarin "totiseksi".

Kuvaustaukojen aikana Kálmán Latabár kertoo usein kaskuja isoisänsä isästä, joka oli samalla kertaa näyttelijä, ohjaaja, muusikko, kapellimestari sekä teatterinjohtaja. Tuo esiisä Endre Latabár esiintyi Miskolcissa. Latabárin isoisä oli näyttelijänä Kansallisteatterissa ja hänen isänsä Kuninkaallisen teatterin juhlituin koomikko. Äidinkin puolelta hänen suonissaan virtaa taiteilijanverta. Hänen nuorempi veljensä Arpád Latabár on myös yleisön suosima koomikko Budapestissä.

Kálmán Latabárilla on käytettävänään neljän taiteilijapolven taidekeinot, perinteet ja kokemukset.

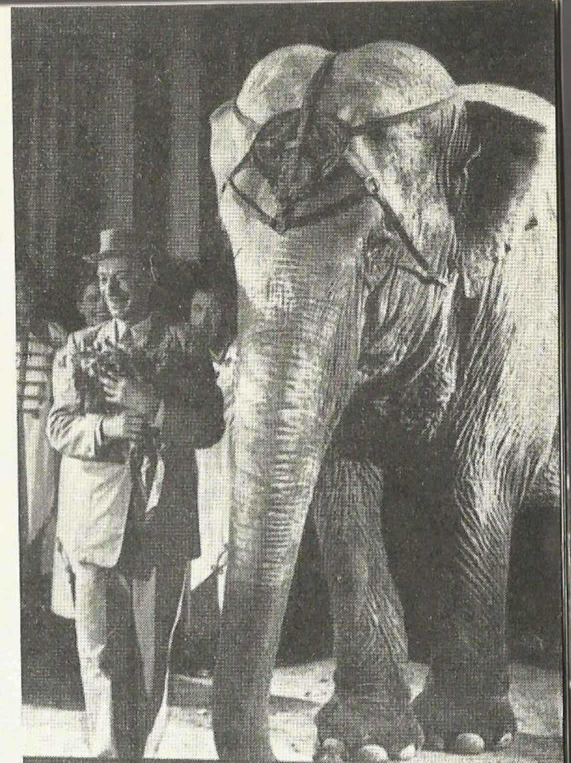
— Mistä elokuvastanne pidätte eniten? kysymme.

— Aina siitä, jossa viimeksi olen avustanut, hän vastaa hymyillen. Olen näytellyt niin monissa elokuvaosissa, että minun on vaikea valita. Ehkäpä . . . "rakastajan" osa elokuvassa "Valtion tavaratalo" on minulle läheisin. Pidän osista, joissa en ole ainoastaan ihmisten naurattaja vaan joissa minulla on sanoma heidän sydämilleen. Osani "Valtion tavaratalossa" rakentuu laajalle asteikolle, ja taiteilijaa ilahduttaa aina, kun hän voi avautua taiteessaan entistä monivivahteisemmin. Siihen tarjoaa uusi elokuvaosani runsaat mahdollisuudet, koska en siinä heitä vain kuperkeikkoja, vaan luonnehdin avuttomasta pikku miehestä sankariksi kasvavaa ihmistä. Näyttelen klovni Patyita sekä naurunpurskahdusten raikuessa että ilossa, epätoivossa ja riemussa.

Latabárin uskollisin "vastanäyttelijä" filmaustyön aikana on elefantti

Koomikko Latabár elokuvassa "Hylkytavaran kosto".





Kálmán Latabár ja elefantti "Aida" uudessa elokuvassa "Pää pystyyn".

"Aida". Se on Latyihin (Latabárin lempinimi) siinä määrin kiintynyt, että kun apulaiset olivat syöttäneet sitä liikaa ja se sai vatsansa kipeäksi filmauksen aikana, se salli vain Latabárin hoitaa itseään ja sieti vain häntä lähellään.

Vaikka kuvaus yhä jatkuu, valmistautuu Kálmán Latabár jo uuteen näyttämötehtävään. Hän tulee esiintymään Kálmánin Czardas-ruhtinattaren uudessa näyttämölleasetuksessa.

— En haluaisi kertoa siitä mitään, hän sanoo naurahtaen. Yleisö sanokoon sanansa näyttelijästä eikä hän itse. Isäni saavutti suurimman menestyksensä "Czardas-ruhtinattaressa", mutta en kuitenkaan näyttele hänen osaansa, vaan unohtumatonta Marci Rátkaita.

Kuvauksen alkamismerkki kajahtaa. Kolminkertainen Kossuth-palkinnon saaja, ohjaaja Márton Keleti keskustelee seuraavasta kohtauksesta Kálmán Latabárin kanssa. Kuvaus alkaa, Latabár toistaa saman kohtauksen neljä kertaa. Vasta sitten hän on suoritukseensa tyytyväinen.

— Nyt se kelpaa! hän virkahtaa neljännen kuvauksen jälkeen.

Taiteilija pyyhkii hikihelmiä otsaltaan . . . Unkarin pidetyin koomikko työskentelee ankarasti ja syvällä antaumuksella.

UNKARIN NELOSET

ovat täyttäneet kaksi vuotta

Lehtemme on seurannut unkarilaisten nelosten elämää heidän syntymästään lähtien. Pojat ovat kasvaneet ja varttuneet ja viettäneet juuri yhteistä syntymäpäiväänsä.

Kaksi vuotta sitten Kaposvárin synnytyslaitoksella oltiin kovin jännittyneitä: metsänvartija József Csordás'in vaimo oli synnyttänyt neloset. Pikkuisten henkiin jäämisestä ei ollut paljon toiveita, sillä kaikki neljä painoivat syntyessään vain 1700—1800 grammaa. Lääkärit koettivat kuitenkin pelastaa heidät. Heidät siirrettiin heti Budapestissa toimivaan keskussairaalaan, jossa he huolellisen hoidon ansiosta vahvistuivat.

Neloset ovat nyt täyttäneet toisen ikävuotensa. Kaikki neljä ovat aivan terveitä, hyvin kehittyneitä ja henkisiltä kyvyiltään myös täysin normaalisia. Kolme heistä on erehdyttävästi samannäköisiä, lukuunottamatta viimeksi syntynyttä István'ia, jonka tukka ei ole vaalea, kuten muiden kolmen, vaan ruskea.

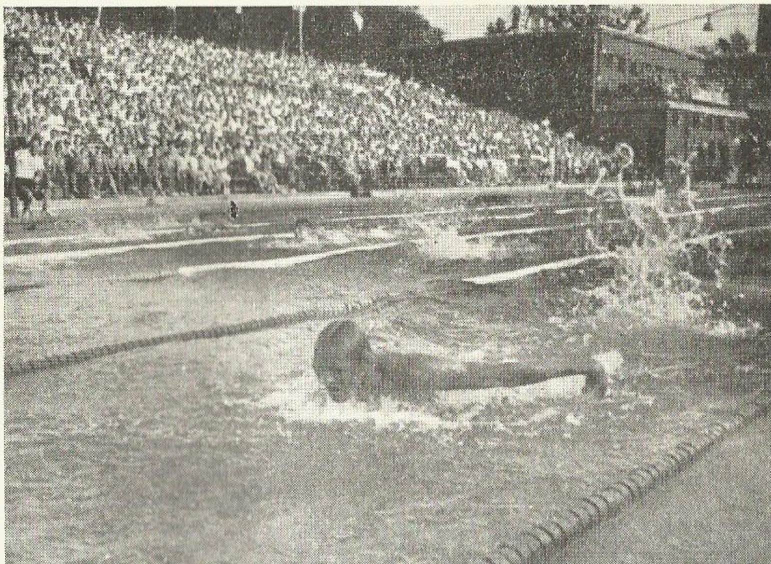
Neloset leikkivät iloisina aamusta iltaan, ja kuten yleensä pojat, he ovat vallattomia, riitelevät silloin tällöin leikkiessään, mutta ovat aina yhdessä. Jos yksi sattuu kaatumaan, muut kolme jo juoksevat auttamaan häntä ylös. Yht'aikaa heidän tulee uni, nälkä, yht'aikaa he ovat saaneet erilaisia pienempiä ja nopeasti ohimeneviä sairauksia. Heidän äidilleen on syntynyt heidän lisäkseen jo uusikin lapsi. Lapset ovat säännöllisesti lääkärin valvonnassa. Toivottavasti Euroopan ainoista nelosista tulee voimakkaita, terveitä nuorukaisia.

Viereisellä sivulla: Ylhäällä päivän hauskin hetki — iltakylpy. Alempaa kuvaa katsellessa tuntuu kuin satukirja olisi herännyt elämään: Csordásin neloset leikkimässä Hüvösvölgy'in puiston kukkien keskellä.

Unkarinkielen alkeiskurssit alkavat Suomi-Unkari Seuran uudessa huoneistossa Pohjoisranta 4 A 14 keskiviikkona syyskuun 15 päivänä klo 18. Opettajana toimii Helsingin yliopiston unkarinkielen lehtori, pastori Lajos Garam. Lähempiä tietoja kurssiajasta ja ilmoittautumisesta annetaan seuran toimistossa puh. 52 823.







Rózsa Gyenes:

Kaksinkertainen akateeminen maailmanmestari GYÖRGY TUMPEK

Kun Budapestin uintiurheiluhallissa harjoitustauolla kaikuu äänekäs nauru, tietää jokainen: György Tumpek, 183 cm mittainen, 20-vuotias upseeri, lasten suosikki on paikalla. Kaksinkertainen korkeakoulujen maailmanmestari, maailmankuulu perhos- ja delfiiniuinnin ennätysmies on onnellinen leikkiessään oppilaittensa kera. Hän kouluttaa jälkikasvua, mutta viettää harjoitusten ulkopuolellakin suurimman osan ajastaan noiden nuorten parissa. Uimahallin ruohokentällä he pelaavat jalkapalloa — tai istuvat syventyneinä loputtoman pitkiin shakkiotteluihin. Noiden monien lasten joukossa Tumpek itse on suurin lapsi. Kuinka hän voikaan harmistua, jos hän häviää shakkipelissä — hän on nimittäin intohimoinen shakinpelaaja. Tasan vuosi sitten hän aloitti valmentajansa István Jákin kanssa pelin — joka ei vielä tänä päivänäkään ole päättynyt.

”Suotta lapset pilailevat, etten minä muka osaa pelata shakkia”, György Tumpek sanoo nauraen, ”lukemattomat kerrat olen voittanut”,

”Ehkä tarinoisimme hiukan uinnista”, ehdotamme.

Tumpek muuttuu heti vaiteliaaksi, sillä uinnista hän ei mielellään puhu. Hänen mielestään siitä on puhuttava teoin eikä sanoin.

Hitaasti hän siirtyy muistoissaan menneisiin aikoihin.

”Olin yksitoistavuotias, kun olin Gödin lähistöllä vähällä hukkua Tonavaan . . . En osannut uida, mutta kuitenkin menin veteen. Kauhun vallassa ponnistelin rantaa kohti — ja niin opin uimaan. Jatko sujui jo vaivatta. Opin rakastamaan vettä ja harjoittelin innokkaasti koulutoverieni kanssa. Kun olin kolmentoista, valmentaja Béla Mészáros keksi lahjani. Vuonna 1947 tulin Unkarin nuorten mestaruuskilpailuissa kolmanneksi ja vuonna 1950 voitin Unkarin mestaruuden perhosuinnissa. Sitten v. 1951 voitin korkeakoulujen maailmanmestaruuden.”

”Ei kai se kuitenkaan ihan vaivatta tapahtunut”, huomautamme.

”On harjoiteltava paljon — saavutusteni pohjana oli järjestelmällinen ja uuttera työ. Nyt valmentaudun Euroopan mestaruuskilpailuihin ja uin joka päivä 5 000—6 000 metriä. Mutta paljon mielenkiintoisempaa on se, miten komeasti kahdeksan kuukauden ikäinen pikku poikani ui kylpyammeessa.”

Samassa vaitelias György Tumpek muuttuu puheliaaksi. Hän näyttää pulskan vaaleatukkaisen poikansa kuvaa, ja hänen äänensävynsä tulee helläksi, kun hän puhuu vaimostaan. Kolme vuotta sitten hän solmi avioliiton Unkarin jokiuintimestarin Gabriella Berzenyin kanssa. Hänen nuori vaimonsa on nyt pienokaisen vuoksi luopunut urheilusta.

”Miten itse luonnehtisitte itseänne?” kysymme Tumpekilta.

”Olen raju — enkä sitä aina edes kadu”, hän vastaa nauraen. ”Pidän voimailusta — siksi harjoittelen myös nyrkkeilyä.”

”Hän harjoittelee juoksuakin”, lapset huutavat väliin kuorossa. Hän juoksee aina kiukkuisena tiehensä hävitessään shakkiottelun.”

Samassa lapset juoksevat kujeillen karkuun — ja György Tumpek hypähtää pystyyn ryhtyen heitä takaa-ajamaan. Vasta valmentajan ankara komento palauttaa järjestyksen. Lepotauko on lopussa ja harjoitusta jatketaan. Tumpekin tähänastinen perhosuinnin maailmanennätys on 1.02,3 100 metrin matkalla — ja hän aikoo parantaa sitä tulevissa kilpailuissa.

Mestariuimari György Tumpek perheensä parissa.



VOITTO RAATIKAINEN:

UNKARILLA MENESTYSTÄ YLEISURHEILUN EM-KISOISSA

Unkarin saavutusten jälkeen Helsingin olympiakisoissa magyareilta odotettiin melkoisia sijoituksia myös Bernin EM-kisoissa, mutta heimoveljiemme menestys yllätti ennakkolaskelmat. Mm. Unkarin maajoukkueen valmentaja József Sir, joka tunnetaan entisenä pikajuoksijatähtenä, veikkasi ennen Bernin kisoja vain kolmea kultamitalia. Sirin ennustus ei pitänyt täysin paikkaansa, sillä kultaisia prenikoita tuli neljä ja ne tulivat yhtä lukuunottamatta kaikki sellaisissa lajeissa, joissa niin korkeisiin saavutuksiin ei uskottu päästävän. Varmimpina voittajaehdokkaina pitivät asiantuntijat Földessyä pituushypyssä, Klicsiä kiekonheitossa ja Csermakia moukarinheitossa, mutta näistä vain ensimmäinen pystyi kipuamaan mestaripallille asti. Mestaruuksia tuli sensijaan 800 metrillä Szentgálin toimesta, 3.000 metrin esteissä Rozsnyóin tuomana ja 4×100 metrin viestinjuoksussa. Hopeatilalle selvisi József Kovacs 10.000 metrillä, jossa Zatopek piti yllä niin tappavaa tahtia, ettei unkarilaisella ollut mahdollisuutta uusia Zatopekvoittoaan. Pronssimitaleja kertyi kaikkiaan neljä: Csermakille moukarinheitossa, Szecsenyille kiekonheitossa, Adamikille 400 metrillä ja Rokalle 50 km:n kävelyssä.

Unkari oli olympialaista pistelaskua käyttäen miesten lajeissa toinen Neuvostoliiton jälkeen 62 pisteellään. Kun tähän lisätään naisten hankkimat 5 pistettä, oli kokonaissaalis 67 pistettä ja varmasti heimoveljiämme tyydyttävä. Edellä mainittujen mitalimiesten lisäksi kartuttivat pistekekoa seuraavat:

1.500 m: 6) Iharos, 400 m aitajuoksu: 6) Lippay 52,4, 4×400 metrin viesti: 5) Unkari, moukarinheitto: 6) Nemeth, kiekonheitto: 4) Klics, 3.000 m estejuoksu: 5) Jeszensky, kuulantyöntö: 6) Kövesdi, seiväshyppy: 5) Hommonay, naisten 100 m: 5) Niszmelyi, naisten 800 m: 4) Kazi.

Parhaaseen sijoitukseen naisten lajeissa päässyt Aranka Kazi on syntynyt 21. 9. 1933 ja työskentelee rautateillä konekirjoittajattarena. Hän on eräs suurimpia tulevaisuudenlupauksia 800 metrillä ja erikoisesti hänen kauniiseen tyyliinsä kiinnitetään huomiota. Kazin parhaat tulokset tänä kesänä ovat 400 m 57,0, 800 m 2.08,4, 880 yardia 2.11,0.

Kehitys mestariksi

24-vuotias Sándor R o z s n y ó i tuotti suomalaisille karvaimman pettymyksen Bernin kisoissa voittamalla 3.000 metrin estejuoksun Euroopan mestaruuden, jota niin suuresti toivottiin Olavi Rinteenpäälle. Mutta urheilu on urheilua ja kauneimmat kukkaset ja aploodit kuuluvat aina voittajalle. Heimoveljemme oli itsekin hämmästynyt voitostaan puhumattakaan asiantuntijoista.

— Uskokaa, että olen ihmeissäni, kertoi Rozsnyói juoksunsa jälkeen. Olen monta vuotta pelannut vain koripalloa ja ottanut yleisurheilun löysin rantein. Viime vuonna olin mukana ja juoksin muutamia kertoja 800 metriä parhaan aikani ollessa 1.54,8. Sitten annoin keväällä ylipuhua itseni osallistumaan estejuoksuun. Ajakseni merkittiin 9.32,6. Olin kuolemanväsynyt ja aivan harmaa kasvoiltani ja lupasin itselleni ja kaikille muille, etten enää eläissäni tekisi samanlaista tyhmyyttä. Ei pitäisi milloinkaan mennä sanomaan, että "en tee sitä koskaan toisten", koska pian olin jälleen esteitä ylittämässä ja juoksin melko kivuttomasti 9.27,6. Sen jälkeen olen juossut 3.000 metrin esteet seitsemän kertaa seuraavin tuloksin: 9.20,4, 9.02, 8.59, 9.03, 8.54,8, 8.56 ja 8.49,6, mikä viimemainittu toi minulle Euroopan mestaruuden, josta en ole uskaltanut uneksiakaan, onnellinen Rozsnyói tunnusti.

Nopea palomies

Unkarin suurimmasta voitosta yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailuissa Bernissä vastasi 22-vuotias budapestiläinen palomies Lajos Szentgáli, joka löi vastustajansa kaikkien aikojen kovimmassa 800 metrin juoksussa ja saavutti maanosamme mestaruuden niin häikäisevällä ajalla kuin 1.47,1.

Tyylikäs Szentgáli on sen tyypin juoksijoita, että hän elää koko juoksun jo etukäteen, hän on hermoherkkä ja tunnepitoinen. Kolme vuotta sitten hän sukeltautui esiin Unkarin nuorten mestaruuskilpailuissa ja asiantuntijat totesivat: tuosta nuorukaisesta voi tulla vielä jotakin.

Mestaruusjuoksunsa jälkeen Szentgáli kertoi:

— Olin vilustunut enkä voinut erikoisemmin hyvin Bernissä. Kaiken huippu oli juoksua edeltänyt yö, jolloin en voinut nukkua muuta kuin aika-ajoittain. Kello 3 aikaan heräsin ja olin hiestä läpimärkä — olin nähnyt unta päivän juoksusta ja minkälaisen unen . . . koko juoksun alusta loppuun. Ensimmäinen kierros sujui tuskatta, se meni nopeasti. 600 metrin kohdalla olin terve, viimeisessä kaarteessa olin kolmantena — ja loppusuoralla jaksoin pyrähtää edelläni olleitten ohi ja saavuttaa maalin voittajana. Silloin heräsin hiestä läpimärkänä enkä sen jälkeen osannut ummistaa silmiäni. Loikoilin vain ja nukuin "koiranunta", loikoilin ja ajattelin juoksua. Väliin hikosin, väliin tunsin jäätävää kylmyyttä. Yritin olla ajattelematta mitään saadakseni unen päästä kiinni. Laskin sataan monen monta kertaa, mutta uni ei tullut.

— Oli selvää, etten uskonut uneen, mutta kun olin 600 metriä maalista ja tunsin itseni terveeksi, silloin tuli uni jälleen mieleeni — ehkä juuri se teki minut niin vahvaksi ja voitontahtoiseksi sillä hetkellä. Mutta joka tapauksessa on kaikki ollut yhtä ihmeellistä kuin se nyt on ihanaa, totesi Szentgáli.

— Harjoitteluni on tähdännyt 400 metrille ja 800 metriä olen juossut vain silloin tällöin. Viimemainitulla matkalla tapahtui ensiesiintymiseni viime syksynä Ruotsia vastaan käydyssä maaottelussa. Oslossa kokeilin tänä kesänä matkaa tosissani ja onnistuin lyömään Boysenin 1.49,0 ajalla. Tänään olen Euroopan mestari 1.47,1 — kaksi sekuntia paremmalla ajalla kuin aikaisempi ennätykseni. Eikö se ole ihmeellistä? Harjoitellut olen ympäri vuoden. Väliin se on ollut kovaa, väliin rauhallisempaa, mutta pääasiassa se on ollut pyrkimystä nopeuden ja voiman lisäämiseen 400 metrillä.

— — —

Szentgálin aika on parhaimpia tuloksia, mitä Bernissä saavutettiin. Se uupuu vain puoli sekuntia Rudolf Harbigin maailmanennätyksestä, joka on kestänyt kaikki rynnistykset 15 vuoden ajan ja jota sen vuoksi pidetään "mahdottomana". Pieni ja sisukas unkarilaisnuorukainen kuuluu niihin, joilla on suurimmat mahdollisuudet maailmanennätyksen lyömiseen.









Budapestin syysmuotia

Budapestin naisten suurimmassa suosiossa oleva vaatekappale on kulijakku. Jakku on suoralinjainen, tiukka, hihat kapeat pudotettuine olkapäineen — tai raglanmalliset. Mallissa on vetoketjun sijasta jälleen yksin- tai kaksinkertainen nappirivi, mutta myös napittomat, avonaiset jakut ovat melko yleisiä. Syksyn kulijakut on valmistettu taftista, vakosametista tai tweedistä. Muotivärit ovat kanelin- ja kaakaonruskea, ruohonvihreä ja bordeaux.

Myös tweedistä valmistettujen syyskävelypukujen jakut ovat usein kiinalaismallisia. Niitä käytetään joko vyön kera tai ilman. Hame on tiukka ja suoralinjainen, takana helmassa olevat laskokset antavat väljyyttä, joka helpottaa liikkumista.

Syksyn päällystakeissa tulee myös käytäntöön suora ja alhaalta kapeneva linja. Hihoissa raglan- tai japanilaismalli on yleisin. Olkapäissä on hyvin matala toppaus ja takin hartialinja seuraa luonnollista olkalinjaa.

Syystakkien taskut ovat hieman suuremmat kuin aikaisemmin, kalvosimet korkeat. Taskuja, kalvosimia ja kaulusta korostetaan moninkertaisin kirjontarivein. Erästä kaulusmallia voidaan käyttää sekä avoimena että yhdellä napilla kiinnitettynä — vaikutusta tehostaa leveä nauha. Tämä muotioikku antaa päällystakille kaksi muunnelmamahdollisuutta. Syys- tai talvitakit valmistetaan tweedistä ja velourista, yleensä pehmeistä kankaista.

Puvut elävöitetään vaihtelevasti muotoilluin kauluksin, taskuin, vöin ja napein. Nuo pikku somisteet ovat luonteenomaisia uudelle muodille.

Budapestin syysmuoti vuonna 1954 on yksinkertainen, naisellinen, nykyaikainen ja tarkoituksenmukainen.

Lasten vaatteiden kauneuteen ja käytännöllisyyteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Eri tahoilla Budapestiä on avattu uusia lasten vaatteiden liikkeitä, ja muotinäytöksissä esitellään myös lasten malleja.

Lasten vaatteissa käytettiin aikaisemmin röyhelöitä, pitsejä ja muita vaikeasti puhtaana pidettäviä koristeita. Nykyinen unkarilainen "lasten muoti" suosii koristekirjontaa ja kansallisia käsityömalleja. Koristekirjontaa käytetään tyttöjen puvuissa ja puseroissa, jopa pienokaisten suojapuvuissakin.

Suosituimpia syysmalleja on vaaleanharmaasta flanellista valmistettu boleropuku, jossa bolero on napeilla kiinnitetty hameeseen tai housuihin. Pukuun kuuluu useimmiten valkea tai pastellivärinen helposti pestävä pusero.

Muotikuvat: 1. Välikausiulsteri tweedistä. Kaulusta voi käyttää joko avoimena tai napilla kiinnitettynä. 2. Kolme suosittua jakkumallia: vasemmalla kaksinappirivinen yhtenäinen jakkupuku, keskellä kapea, suoralinjainen kanelinruskea taftijakku, oikealla kaksinappirivinen vihreä vakosamettijakku. 3. Kouluikäisen tytön puku, koristeena unkarilaisaiheista kirjontaa. 4. Pikkutytön raidallinen olkahame villaneuletta.

LYHYESTI UNKARISTA

UNKARILAISIA ELOKUVIA ULKOMAILLA. Kiinan kansantasavallassa on tähän mennessä esitetty kymmenen unkarilaista elokuvaa, joita katsomassa on käynyt 28,5 miljoonaa ihmistä.

Unkarilaista elokuvaa "Rouva Déry", jonka keskushenkilönä on Unkarin näyttelijätaiteen uranuurtaja, näyttelijätär ja laulajatar rouva Déry, esitetään parhaillaan Roomassa suurella menestyksellä.

Useat Lontoon elokuvateatterit ovat ottaneet esitysohjelmaansa unkarilaisen luonnonelokuvan "Keväästä syyslehtien tanssiin".

UNKARIN OSANOTTO ULKOMAALAISILLE MESSUILLE. Leipzigin kansainvälisille messuille ja Pariisin näyttelyyn ottaa "Ikarus"-tehdas osaa esitellen uudenmallisia perämoottori-linja-autoja.

Djakartan kansainvälisillä messuilla, jotka avattiin elokuun 17 pnä, esiintyy sekä Unkarin raskas että kevyt teollisuus ja maatalous.

Damaskuksen kansainvälisillä messuilla Unkari esittelee tuhannen neliömetrin näyttelytilassa teollisuutensa kauneimpia tuotteita.

Sao Paulossa järjestetään lokakuussa kaupungin 400-vuotisjuhlien yhteydessä kansainväliset messut ja näyttely, joihin myös Unkarin kauppakamari osallistuu.

UNKARILAIS-LÄNSISAKSALAINEN LAIVALIIKENNESOPIMUS. Unkarilaisen laivaliikenneyhtiön MESZHARTin (Unkarilais-neuvostoliittolainen laivaliikenneyhtiö) ja länsisaksalaisen laivaliikenneyhtiön Bayerischer Illoydin edustajat ovat allekirjoittaneet sopimuksen molemminpuolisen laivaliikenteen aloittamisesta jälleen Tonavan sekä saksalaisella että unkarilaisella osalla.

UNKARILAISTEN JA ULKOMAALAISTEN TIEDEMIESTEN YSTÄVYYSTILAISUUS. Unkarin biologisen seuran XI. matkakokoukseen osallistuneen Neuvostoliiton tiedemiesvaltuuskunnan kunniaksi järjesti Unkari—Neuvostoliitto-seuran terveysjaosto tieteen ja taiteen kerhossaan ystävyystilaisuuden, jossa olivat läsnä myös matkakokouksen puolalaiset, tshekkoslovakialaiset, romanialaiset, bulgarialaiset, saksalaiset ja englantilaiset osanottajat. Unkari—Neuvostoliitto-seuran terveysjaoston puheenjohtaja yliopiston professori József Baló lausui tervetulleiksi ulkomaalaiset vieraat, jotka sitten keskustelivat unkarilaisten tiedemiesten kanssa erilaisista ammatti-alaansa koskevista kysymyksistä.

KAHDEN BUDAPESTISSA VIERAILLEEN JAPANILAISEN TIEDEMIEHEN LAUSUNNOT. "Olen saapunut Eurooppaan, koska minulla on tunne, etteivät Euroopan kansat vielä täysin käsitä sen tosiasian kauheutta, millaista hävittävää iskua atomi- ja vetypommien käyttö merkitsisi ihmiskunnalle."

Näin perusteli Joshitaro Hirano, Japanin tiedeakatemian jäsen ja Japanin rauhankomitean pääsihteeri, joka oli saapunut Unkarin valtakunnallisen rauhanneuvoston vieraaksi, Margit-saarella sijaitsevaan Grand Hotelliin saapuneille lehdistön edustajille Euroopan-matkansa tarkoitusta.

Professori Hirano kuvaili amerikkalaisten Tyynenmeren alueella suorittamien vetypommikokeiden Japanissa tekemää vaikutusta ja lausui, että voidaan sanoa koko Japanin kansan poliittisiin mielipiteisiin katsomatta yhtyneen suureen taisteluun atomi- ja vetypommien kieltämiseksi.



Työläisten ja talonpoikain ystävyyttä: Nagykátan (Pestin komitaatti) tuotantokomitean puheenjohtaja János Nagy ojentaa uutisleivän "Punainen Tähti"-traktoritehtaan työläisille perustuslain vuosipäivänä 20. 8.

Joshitaro Hirano esitteli lehdistön edustajille virkatoverinsa professori Ishisro Jamunashin, Japanin tiedeakatemian jäsenen ja Japanin demokraattisten tieteellisen työn tekijäin liiton varapuheenjohtajan, joka myös oli saapunut Budapestiin Unkarin valtakunnallisen rauhanneuvoston kutsumana vieraana. Professori Jamanushi luennoi Tokion lakitieteellisessä tiedekunnassa neuvostoliittolaisesta oikeudesta. Nimekkään tiedemiehen selitys, että neuvostoliittolaisen oikeuden oppituolin perustaminen Tokion yliopistoon tapahtui ylioppilaiden ja professorien vaatimuksesta, herätti yleistä mielenkiintoa. Professori Jamanushi kertoi, että vaikka yliopiston johto suhtautuu asiaan torjuvasti, on 70 prosenttia ylioppilaista allekirjoittanut atomi- ja vetypommeja koskevan vastalauseen.

Sanomalehtimiehet esittivät sitten erilaisia kysymyksiä, joihin professori Hirano vastasi. Ammattijärjestön äänenkannattajan "Népszavan" toimittaja kysyi tiedemieheltä: "Mikä on Teidän mielipiteenne siitä Yhdysvaltain ulkoministeriön selityksestä, jonka mukaan vetypommiräjäytyksiä Marshall-saaristossa tullaan edelleen jatkamaan?"

"Avoimen meren vapaus", professori Hirano vastasi, "on nykyaikaisen sivilisaation tuote. Suurimmatkaan kansakunnat eivät voi vallata avointa merta. Yhdysvalloilla ei ole oikeutta julistaa Marshall-saaria ympäröivää merta suljetuksi alueeksi. Sitävastoin on Japanin kansakunnalla oikeus aluksillaan liikkua avoimella merellä ja kalastaa avoimella merellä siten hankkien itselleen elintärkeitä ravintoaineita."

Seuraava kysymys kuului: "Mikä on Teidän näkökantanne, herra professori, etevänä kansainoikeuden tuntijana kysymyksessä Kiinan kansantasavallan jäseneksiotosta Yhdistyneisiin Kansakuntiin? Miten suhtautuu Japanin yleinen mielipide tähän kysymykseen?"

"Kiinan valtiovalta on Kiinan kansan oma asia", kuului vastaus. "Ja Kiinan kansa on tuon kysymyksen ratkaissut jo viisi vuotta sitten. YK:lla ei ole oikeutta kieltää Kiinalta sen suvereenisia oikeuksia. Kiinan kansantasavallan väestö käsittelee nyt demokraattisella tavalla kansantasavallan perustuslakiluonnosta. YK:n on tunnustettava tuo Kiina, 600 miljoonan ihmisen Kiina, eikä Taiwanin joukkio. Tähän katsantokantaani", professori Hirano lausui lopuksi, "yhtyvät lukuisat Japanin julkisen elämän huomattavat edustajat."

BÉLA BARTOK-ARKISTO. Unkarin yleisradio järjestää lähiaikoina kaikki Béla Bartókin pianoteokset käsittävän sarjan. Magnetofoninauhalle on otettu yli viisisataa sävellystä, niiden joukossa myös sellaisia, joita ei esiinny Bartókin teosten painetussa luettelossa, kuten useita hänen nuoruudensävellyksiään. Kaikista näistä teoksista muodostetaan arkisto, ääninauhalla säilyvä täydellinen kokoelma suuren unkarilaisen säveltäjän pianoteoksia.

ENSIMMÄINEN OMAKOTI — HIILIPÖLYSTÄ. "Tuhkavaahtobetoni" liittyy kahden nuoren unkarilaisen insinöörin nimiin. Mátyás Rákosi-tehtaiden höyrykattiloita tomuhiilellä lämmitettäessä syntyy päivittäin noin 15 vaununlastia pölyhiilentuhkaa. Suunnittelutoimiston kaksi nuorta insinööriä, János Bellosevich ja János Lauchs, päättivät saattaa tämän suurin määrin syntyvän sivutuotteen käyttökelpoiseksi. Pitkien tutkimusten jälkeen he totesivat, että hiilentuhkasta voidaan valmistaa siihen vettä sekä vähän sementtiä ja kalkkivelliä lisäämällä kevytbetonia eli tuhkavaahtobetonia. Tuon tuhkabetonin ominaispaino on vain puolet tiilen ominaispainosta, mutta sen lämmöneristyskyky kolminkertainen tiileen verraten. Äskettäin on valmistunut ensimmäinen tästä uudesta rakennusaineesta tehty sievä omakoti. Molemmat nuoret insinöörit, rakennusteollisuusyritys 25/1:n ylityönjohtaja István Gebhardt sekä rakennustyöläisryhmä tarvitsivat vain vajaat kolme päivää tuon talon pystyttämiseen. Kaikki sen osat oli ennakolta valmistettu ja kokoonpano tapahtui rakennuspaikalla. Mukavuuksin varustettu kahden huoneen omakotitalo tuli lähes 20.000 forinttia halvemmaksi kuin vastaavanlainen tiilitalo. Onnistuneen kokeen johdosta tulee kaupunkien ja kuntien talouden ministeriö vielä kuluvan vuoden aikana rakennuttamaan 150 omakotitaloa tuhkabetonista.

UNKARIN RADIO

lähettää suomenkielistä ohjelmaa joka päivä klo 7.30—8 ja klo 17.30—18 (Suomen aikaa) aaltopituudella 252,75 m ja klo 18.30—19 aaltopituudella 30,5 ja 25,19 m. Seuratkaa Unkarin kulttuuri- ja talouselämän tapahtumia Unkarin radion välityksellä. Keskiviikkoisin vastataan kuulijain kirjeisiin, sunnuntaisin on katsaus viikon tapahtumiin, myös toivekonsertteja järjestetään.

Kuulijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa joko suoraan Unkarin radiolle os. Magyar Rádió, Budapest, Magyarország tai Suomi-Unkari Seuralle os. Mikonkatu 8 A 13 Helsinki.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Pohjoisranta 4 A 14, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Meritullink. 32 C. 22, puh. 39 185.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 772 219.

